

A POZSONYI

ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI EGYESÜLET

KÖZLEMÉNYEI

ÚJ FOLYAM XX. KÖTET, AZ EGÉSZ SOROZATNAK XXIX. KÖTETE

1908. ÉVFOLYAM.

SZERKESZTETTÉK:

Dr. FISCHER J. és POLIKEIT K.

POZSONY.

1909.

KIADTA A TÁRSULAT SAJÁT KÖLTSÉGÉN
STAMPEL-HUGÓ-ÉS K. KÖNYVÁRUS BIZOMÁNYÁBAN.

A POZSONYI

ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI EGYESÜLET

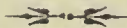
KÖZLEMÉNYEI

ÚJ FOLYAM XX. KÖTET, AZ EGÉSZ SOROZATNAK XXIX. KÖTETE

1908. ÉVFOLYAM.

SZERKESZTETTÉK:

Dr. FISCHER J. és POLIKEIT K.

POZSONY.

1909.

KIADTA A TÁRSULAT SAJÁT KÖLTSÉGÉN
STAMPFEL HUGÓ CS. ÉS K. KÖNYVÁRUS BIZOMÁNYÁBAN.

ÉRTEKEZÉSEK.

ABHANDLUNGEN.

Dr. KANKA KÁROLY.

Tisztelt közgyűlés!

A választmány megbizásából jelentem meg itt Önök előtt, hogy a mult év óta körünkből örökre távozott két kartársról emlékbeszédet mondjak. Szép de nehéz feladat ez, mert aligha hiszem, hogy gyenge szavaimmal képes leszek tolmácsolni mind azt, mit szívem érez, ha Dr. Kanka Károly érdemdús elnökünkre s Dr. Kováts György felejthetetlen háznagyunkra visszagondolok.

Mindkettő volt mesterem, majd pedig jó barátom; ezen viszonyból származó háláérzés vezérelt engem, midőn választmányunk megtisztelő felszólításának engedtem.

Dr. Kanka Károly szül. 1817-ben szab. kir. Modor városában; apja Kanka Daniel az ottani evang. gymnazium rectora volt, de rövid idővel fia születése után mint az akkori evang. theologiai-akadémia tanára Bécsbe került s így fia ott végezte elemi iskoláit; gymnaziumi tanulmányait azonban Selmecebányán. 1835-ben visszakerült szülői házába Bécsbe, hol eleinte a bölcsészet majd pedig 37 óta az orvosi facultás hallgatója volt. 1842 július hó 12-én orvosdoctorrá, 1843. máj. 1-én sebészdoctorrá és 1844. aug. 7-én szemészmesterré avatták.

A szemészet már mint orvos növendék kedvenc szakmája volt: „Instrumenta scholae ophthalmiatricae Vindobonensis“ című orvostudori disertatiója bizonyítja ezt leginkább. 1842-ben már Rózás Antal bécsi híres szemésztanár assistense volt, hol Arlittal a bécsi egyetem egyik későbbi csillagával együtt működött.

Orvostudori disertatiója kibővitve 1842-ben jelent meg mint első önálló irodalmi munkája: „Beschreibung der für sämtliche Augenoperationen nothwendigen Instrumente mit besonderer Rücksicht auf die an der Wiener Augenklinik gebräuchlichen.“

1848-ban, midőn a szabadság eszméje ujra született, midőn Lehel kürtje a külföldön tartozkodó honfitársakat mind hazahitta; Kanka barátunk is elhagyta bécsi állását s eleinte Görgey

csapatánál, majd pedig Szegeden a katonai kórházban szolgálta hazáját. Kiváló tehetségét hamar felismerték s így történt, hogy már rákövetkező évben 1849-ben a honvédelmi bizottság törzsorvossá kinevezte. — Világos után szüleihez tért vissza Bécsbe, onnan Kalocsára költözködött, honnan a császári kormánybiztos Budapesten 1850. évi április hó 16-án kelt 5804. sz. határozata alapján, mint ideiglenes országos szemész ugyanaz év április hó 27-én Nagyváradra került.

1852. évi április hó 26-án Dr. Keménynek, a második országos szemésznek előléptetése folytán ennek fizetési osztályába került 300 frt fizetéssel.

Mint ilyen bejárta Csongrád, Arad, Marmaros, Zemplén, Abaujtona, Gömör, Hont, Nyitra, Trencsén és 1854 óta Pozsony megyéket, ideigl. kórházakban gyógyítva és ápolva az akkor még ugyancsak elhagyott szegény szembetegeket; ha végignézem az ezen időkből származó okmányait, mindegyikből visszatükröződik előjáróinak elismerése, majdnem mindegyike feljebbvalójának őszinte köszönetével végződik.

Vándor életének fordulópontja 1856. április hó 26. a mely napon a cs. kir. belügyminister 2357. sz. rendeletével egy Pozsonyban felállítandó cs. kir. szemkórház vezetésével megbízott. Ezen időtől fogva Kanka Károly már állandóan Pozsonyban lakott, **itt dolgozott itt áldozott** szüntelenül f. évi január hó 26-án bekövetkezett haláláig.

A cs. k. szemkórház ideiglenes helyiségét a városi kórház, jelenleg agghajlék, három szobája képezte; 1864. október elején a már 60 óta felépített, de mindaddig üresen állott országos kórház megnyitával oda került s mai napig is ugyanazon helyiségekben mint az állami kórház szemészi osztálya létezik.

1864-től 72-ig Dr. Kanka mint országos szemész ezen osztály önálló vezetője és rendelő orvosaként szerepel, 1872. évi január hó 19-én Tóth Vilmos m. kir. belügyminister 23957. sz. rendeletével az országos közkórház szemészi osztályán egy elsőorvosi állomást rendszeresített s ezen állásra „hosszú évi sikeres működésének figyelembe vételével“ Dr. Kanka Károlyt kinevezte.

1882-ben Dr. Hollán visszavonulása után ezen kórház igazgatója lett és mint ilyen; 1892-ben kért nyugdíjaztatásáig vezette osztályát mellette az intézet összes ügyeit. De azért ekkor, 75 éves korában, még nem vonult teljesen vissza a közszolgálatból, kérte a ministert, engedje meg, hogy második otthonává vált osztályát megtarthassa. Tekintettel kiváló tulajdonságaira és szakképzettségére, szem előtt tartva nagy érdemeit a szemészet terén ezen kérése teljesült s még hat évig, 1898-ban bekövetkezett végleges nyugdíjaztatásáig vezette rendithetetlen kitarással s szép eredményekkel kedvenc szemésszi osztályát, kezelte ápolta szeretett betegeit, tanította s nevelte másod-orvosait; de azért visszavonulásával még nem lett nyugalma, de nem is kereste, dolgozott tovább is, szakmájának élt mondhatnám halála napjáig, **még egy néhány nappal halála előtt rendelő szobájában láthattuk a segélyt kereső betegeket!**

Ha még felemlítem, hogy Kanka Károly kiváló tudományos szakképzettségénél fogva 1846 óta, mint 29 éves fiatal ember már a kir. Orvos egyesület, és 1851 óta a k. k. Gesellschaft der Ärzte levelezőtagja volt, s hogy a királyi kegy őt a közegészségügy terén szerzett érdemeiért 1888-ban királyi tanácsosi címmel, majd pedig 1892-ben a vaskoronarenddel tüntette ki, azt hiszem, hogy az orvosi életére vonatkozó adatokat mind felkaroltam.

Irodalmi működését illetőleg eredeti okmányok hiányában legyen szabad, hogy Dr. Pávay főorvos úr monográfiájából citáljak. „Első irodalmi munkája a Zeitschrift für Natur- und Heilkunde-ban jelent meg. ebben jelentéseket közöl a különféle vármegyékben kezelt szembetegekről. Cikkei jelentek meg továbbá az orvosi hetilapban, a Verhandlungen für Naturkunde folyóiratban, a Magyar orvosok és természetvizsgálók munkálataiban, a Kórházi Szemlében, Orvosi Szemlében. A szemészeti műszerekről már fenemlített önálló művén kívül irt: Az iridodosisról, A szemfélszeg alakulásáról, A pozsonyi országos kórház leírása. Adatok Pozsony városának orvosi helyrajzához stb. Szerkesztette Pozsonyban a Kórházi Szemlét 1865., az Orvosi Szemlét 1866-ban. Romer Florissal együtt, a magyar orvosok és természetvizsgálók XI-ik vándorgyűlésének munkálatait.

Egyesületünk történetével Kanka Károly neve elválaszthatatlanul összefügg. Felvétetett a megalakulás után rövid idővel: 1856. november 8-án Dr. Heim és Dr. Stromszky tagtársak ajánlatára. 1858. dec. 2-án az orvosi szakosztály jegyzője, 1869. január hó 4-én Dr. Mack Ede lemondása után egyesületünk titkára lett, mint ilyen 1892-ig működött, mikor is Gottl polgármester elhalálózása folytán megüresedett elnöki székbe egyhangulag megválasztottuk; ezen tisztséget viselte haláláig. Egyesületünk évkönyvei, melyeket 1869-től 92-ig majdnem 25 éven át ő szerkesztett, mindannyian mulhatatlan okmányai buzgó önfeláldozó tevékenységének, s mindnyájan tudjuk, hogy mint elnök mily lelkesedéssel mily odaadással, mily tapintattal vezette üléseinket! Felejthetetlen marad utolsó fellépte múlt évi jubiláris közgyűlésünkön. A testileg törődött 90 éves aggastyán ifjunál is ritkán található lelkesedéssel szerkesztett elnöki megnyitóját oly hangon adta elő, mely mintha bizonyítani akarta, hogy öreg testben ifjú lélek uralkodik. **Igenis ifjú lélek volt az mely sugalmazta szavait, az az ifjú lelkesedés, mely vezér csillaga volt egész életében!**

Ifjú lelkesedés eszményért vezérelte őt, midőn a tudományok biztos hajlékát elhagyva, a szabadság harcosai közé lépett, ifjú lelkesedés szakmája iránt midőn egy országos szemész rögzös pályájára lépett, ifjú lelkesedés midőn mint 75 éves nyugdíjba vonult öreg ember osztályát tovább vezethetni kérte, s lehet-e másképp mint ifjú lelkesedéssel magyarázni azt, hogy még életének legutolsó napjait is a sinlődő betegek önzetlen szolgálatában töltötte.

Ezen ifjú lelkesedésével határtalan jósága s végtelen szerénysége vetélkedett.

Szíve jóságát érezte mindenki, ki hozzá fordult mint orvoshoz mint emberhez, beszéltek és beszélnek erről sok ezer betegek, barátai és rokonai; szerénységét ismerték mind azok kik vele találkoztak; volt-e az feljebbvalója, vagy alárendeltje volt-e az mestere, vagy tanítványa! S mi — e város orvosainak legjava része — kik büszkék vagyunk arra, hogy Dr. Kanka tanítványainak nevezhetjük magunkat, beszélhetünk ezen jóságáról ezen szerénységéről, de e

helyt sokat beszélni erről nem akarok mert félek, hogy megsértem halála után szerénységében.

S ezért még csak arra hivatkozom, hogy Dr. Kanka Károly királyi tanácsos a vaskoronarend lovagja, nyug. állami kórházi igazgató, több mint 65 éves gyakorló orvos, 91 éves korában kiterjedt praxisa dacára szegényen halt meg, volt kartársai kezdeményezésére állam költségén temették s a nagyközönség soraiban gyűjtött adományokból*) méltó sírkövet akarunk állítani örök nyughelyére.

Szomorú sors ez és még szomorúbb, hogy ily jeles embert érte s szinte bámulat fog el ha tudjuk, hogy mily nyugalommal és odaadással viselte el anyagi gondjait — a tudomány és művészetek iránti lelkesedésén kívül **valóságosságának** köszönhette ezt.

Vallásában vetett bizalom vezérelte tudományában, minden működésében; vezérelte bölcsőjétől haláláig minden tettében, **igy érthető jósága, szerénysége s mindig ifjú lelkesedése.**

*

Tisztelt közgyűlés! A statisztika rideg egy tudomány, egyszerű számokat szed elő, ezeket összeadja, levonja, elosztja stb. s végre kerek egy számban mutatja az eredményt. Egyesületünk múlt évi statisztikája szinte így készült és amint titkárunk jelentéséből halottuk: végeredményében kielégítő.

Ha azonban a végeredményhez vezető számítást közelebről vizsgáljuk, a fogyatékos rovatában, a választmány tagjai közt akadunk egy egyszerű kis egygyesre, mely mellé azt írta titkárunk, hogy „meghalt“; ez a kis egygyes egyesületünk statisztikáját végeredményében nagyon is megváltóztatja — nem érzünk örömet, meglegedést, igen ám mély bánatot!

Ez a kis egygyes szomorúsággal tölti el szivünket mert mindnyájan jól tudjuk, hogy mit jelent, pótolhatatlan hiányt, tátongó ürt egyesületünk soraiban — azt jelenti, — hogy Kováts barátunk, szeretve tisztelt tagtársunk,

*) Adományokat e célra elfogad Dr. Tauscher Béla, Dr. Pantocsek József és Dr. Mergl Ödön.

felejthetetlen háznagyunk bennünket elhagyott, elhagyott örökre!

Dr. Kováts György született Pozsonyban 1843. évi november hó 30-án, apja megyei orvos volt. A nép és középiskolákat itt Pozsonyban egyetemi tanulmányait pedig Bécsben végezte. 1869. január havában doktorrá avatták s mint ilyen még az évi február havában visszakerült Pozsonyba mint az országos kórház másodorvosa.

Itt több mint 3 évi működése alatt Dr. Deván Károly igazgató és különösen Dr. Zlamal főorvosnak legőszintébb elismerését és barátságát vívta ki s nem utolsó sorban ezen urak meleg pártfogásának köszönhette, hogy 1872. évi március havában városunk rendőr illetve II. tiszti orvosának választották.

Ezen állásában 1906. évi május hó 1-ig működött; az e téren kifejtett kiváló szolgálataért 1890-ben tiszteletbeli főorvosi majd pedig királyi tanácsosi címmel lett kitüntetve.

Az 1906. évi május hó 5-én tartott törvényhatósági közgyűlés lemondását sajnálattal tudomásul vette, a közegészségügy terén kifejtett eredményteljes munkálataért köszöntét jegyzőkönyvileg megörökítette s habár a város szolgálatában még nem töltött el 40 évet, nyugdíját fizetésének teljes magasságában megállapította.

Nyugdíját nem élvezte soká! — A különben teljesen egészséges ember szolgálatának utolsó éveiben mind gyakrabban ideges fejfájásokról panaszkodott, ezek befolyása alatt csökkent munkakedve, mely mindaddig mondhatnám határtalan volt, 1906. évi április havában nyakán szerencsésen végzett műtét ezen baját teljesen megszüntette. Élet és munkakedve újra megjött s lankadatlan szorgalmával teljesítette további kötelességeit!

Csak általa imádott neje kérésének engedett, midőn teljes egészségben mult év április első napjaiban Abbáziába utazott, hogy ott egy néhány hetet nyugalomban tölthessen. Alig érkezett oda beteg lett, baja mindinkább rosszabodott s reménytelen állapotban került vissza Pozsonyba! — Orvosi tudományunk cserben hagyott — 1907. évi május hó elsején meghalt!

Dr. Kováts György kiváló orvos s kiváló emberbarát volt; már orvosi működésének első éveiben ott találjuk több nyilvános intézmény élén. 1869 óta az önkéntes tűzoltók és 1878

Dr. KOVÁTS GYÖRGY.

óta a vöröskereszt egyesület orvosi tanácsadója volt 1870-ben alapította a Szt. István bölcsődét, 73-ban Dr. Zlamallal egyetemben a szegény beteg gyermekeknek rendelő intézetet, ugyanekkor a Ferenc József gyermek kórház fizetés nélküli igazgató orvosa lett. 1875-ben alapította a városi népkonyhát, 1880-ban pedig mint a vöröskereszt egyesület pozsonyi tartalékkórházának igazgatója újjászervezte ezen kórházat és az egyesület orvosi szolgálatát.

Áldásdús életéből e helyt csak a közegészségügy terén végzett tetteiről akarok szólni s ezért nem sorolom fel mindama culturalis és társadalmi egyesületeket vagy vállalatokat, melyeknek alapítója, vezetője, vagy egyszerű harcosa volt; csak a helybeli iparbankra szeretnék még utalni, mert mint ezen intézet igazgatója létesítette a „Pozsony fürdőt“ így is mint egy pénzüintézet vezetője szolgált városunk közegészségügyét.

Egyesületünk tagja lett 1869-ben, 1876-ban pedig a választmány tagja, 1892-ben egyesületünk újjászervezése alkalmával állandó helyiségünk háznagyává választották, mint ilyen ő intézte a hurcolkodás és berendezéssel kapcsolatos munkákat, ő ügyelt mindig arra, hogy a szükséges javítások és bővítések idejekorán létesüljenek. Hogy egyesületünk helyiségeiben még nem rég mult időkbén tényleg otthon éreztük magunkat; — hogy a szakosztály ülési után rendezett vacsorákon akkor oly számosan megjelentünk, Kováts barátunk műve volt!

A természet iránti szeretet már ifjú korában sokat csalta ki a szabadba, különféle gyűjtemények voltak ezen vándorlásainak eredménye, kedvenc szakmája azonban az ornithologia volt, melynek sok időt és nagy áldozatokat szentelt. Gyűjteménye még a 80-as évek végén a magán gyűjtemények legszebbike közé tartozott, később azonban túlságos elfoglaltsága miatt nem ápolhatta úgy mint a hogy szerette volna, s ezért felosztotta a helybeli muzeumok közt. Még ma is található egynehány példány gyűjteményéből — egyesületünk muzeumában.

Mélyen tisztelt közgyűlés! Ez volna Dr. Kováts György kir. tanácsos tiszteletbeli városi főorvos és rendőrorvos tag-

társunk rövidre szabott életrajza. Már ezekből is azt látjuk hogy ő ki volt, hogy mi volt egész életének vezércsillaga!

A humanizmus legideálisabb alakja : az emberiség összessége iránti szeretet!

Ezen szeretete vitte őt az orvosi pályára, ezen szeretet vezérelte minden tettében; lankadatlan buzgalommal csodálatos kitartással mindvégig hűve maradt ezen eszményének. Hivatalos elfoglaltsága, kiterjedt orvosi gyakorlata mellett mindig volt még ideje, hogy az általa létesített, általa vezérelt intézményeknél önként vállalt kötelességeit pontosan és lelkiismeretesen teljesítse.

Vas természete, egészséges szervezete s majdnem mindig vidám kedélye lehetségessé tették, hogy pihenőre alig szorult, hogy életének egész idejét a munkának szentelje.

Anyagi érdekek sohse vezérelték, a tiszta emberszereteten kívül páratlan jóakarata még elleneseivel szemben is, irányították cselekedeteit egész életében — elismerést, hálát nem kívánt, boldog volt annak tudatában, hogy **jót tehetett, hogy másoknak segíthetett!**

Mint kartárs kitűnő jelleménél fogva ritkította párját, sok évi benső barátság fűzött hozzá, nem egyszer tárta fel előttem szívét, de nem emlékszem oly szóra melyből másra mint collegialitásra nagy emberszeretetre következtethetnék.

Még ha bántottak is — jósága dacára vele is megtörtént — mindig talált érveket, melylyel az emberek eljárását szépítette, ellene vagy mások ellen elkövetett hibákat legalább is bona fide-ssel mentette.

Ha ma bántották, holnap már elfelejtette s őszinte jóakarattal támogatta, segítette azt, ki hozzá tanácsért, pártfogásért, segítségért fordult.

A Ferenc József gyermekkórházból, 35 éves önzetlen működésének színhelyéről, kísértük el testületileg utolsó útjára — elmondtuk az utolsó bucsúztatót — de azért Kováts barátunk tovább él az általa létesített intézményekben, tovább él szívünkben mint **példája a kötelességét mindig teljesítő emberbarátnak.**

Tisztelt közgyűlés! Emlékbeszédemnek vége. Iparkodtam két elhúnyt kartársunk életét, körülvonalozni, a mennyire lehet, szűk határok közt elmondani mind azt, mit jegyzőkönyveinkben megörökíteni kötelességünknek tartottam.

Hiányos a leírás, de, ki a sorok közt is olvasni tud, kiolvashatja belőle, hogy elhúnyt kartársaink kiváló emberek voltak, kikre büszkén tekinthetünk vissza s kiknek példáján tanulhatjuk, hogy kell viselkednünk, ha a köztiszteletet kiérdemelni akarjuk, hogy kell küzdenünk, ha az élet viszontagságaiban, az élet harcaiban helyünket tisztességesen ki akarjuk tölteni s hogyan kell élnünk, hogy a szó magasztos értelmében emberek legyünk.

Nyugodjanak ők békében, s felejthetetlen legyen emlékük körünkben!

Hochgeehrte Versammlung!

Gerne unterzog ich mich der ehrenden Aufgabe, mit Direktor Dr. Pantocsek, unsern Verein bei dem Leichenbegängnis seines ersten Präses Excellenz Freiherrn von Plener zu vertreten, galt es doch einen Akt der Pietät zu erfüllen, einen Mann zu ehren, der hätte er kein anderes Verdienst, uns seines erreichten Alters wegen, schon eine gewisse Achtung abfordert.

Viel schwieriger ist meine heutige Aufgabe, Worte der Erinnerung solch reichen, langen und so gewissenhaft ausgenützten Leben zu widmen, da es doch in möglichst knapper Form geschehen soll.

Ignaz Freiher von Plener, Sr. Majestät wirklicher geheimer Rat, war geboren am 21. Mai 1810 in Wien, woselbst er seine Studienzeit verbrachte, u. zw. zumeist in dem Gymnasium des Schottenstiftes, in dessen Hause er so viele Jahre wohnte, die 4 Stockwerke unzähligenmale auf- und abstieg, in dessen prächtiger Kirche, — die in allen Räumen von dem auserlesensten Leidtragenden erfüllt war — auch die letzte Feier so erhaben am 20. Feber d. J. abgehalten wurde, Plener hatte somit fast 98 Jahre gelebt!

Schon im Alter von 22 Jahren war er Doktor der Rechte, trat 1836 in Staatsdienste, hatte in verschiedenen Stellen und Städten zu wirken; nach Ungarn kam er 1851 u. zw. nach Budapest in Steuerwesen im Jahre 1852 schon Hofrat, wurde er nach Pressburg zum Leiter der hiesigen Abteilung der Landesfinanzdirektion versetzt, hier verblieb er auch bis zu seiner in Jahre 1857 erfolgten Ernennung, zum Finanzlandesdirektor im Lemberg. Nach des Finanzminister Freiherrn von Bruck's Tode, ward er provisorischer Leiter dieses Ministeriums, von welcher Stelle er bei dem Rücktritt Schmerling's 1867

schied, um in denselben Jahre in dem Ministerium Auersperg, als Handelsminister enorm vielseitig und segensreich zu wirken, besonders den Bankakten, Eisenbahnen und Handelskammern war seine Sorgfalt gewidmet, um letztere hat er sich unvergängliche Verdienste erworben. Zu Beginn von 1870 führte Plener die Geschäfte des Kabinetts, und ist im April desselben Jahres nach vielseitiger gewissenhaft ausgefüllter 37-jähriger Tätigkeit, aus dem Staatsdienste geschieden. Von 1860 bis 1873 wirkte er auch in dem Abgeordnetenhaus, und ward 13. Oktober 1873 in das österr. Herrenhaus berufen.

Plener war von 5 Städten Ehrenbürger und wie es bei so reicher Lebenstätigkeit nur natürlich ist, von sehr vielen Vereinen Ehrenmitglied, so auch seit 3. Juli 1865 von unsern Vereinen.

Ausserdem wurde er durch die Gnade Sr. Majestät zu dessen treuesten Beamten er gehörte, zum wirklichen Geheimen Rat, Herrenhausmitglied, Kanzler und Ritter des Eisernen Kronenordens, Grosskreuz des Leopoldordens etc. ernannt, und in den Freiherrnstand erhoben. Er durfte von sich sagen viele Mühe, viel Arbeit, aber viel wohlverdiente Ehre!

Leider das sich dieser gute stets heitere Mann nur eines sehr kurzen, von 2 Kindern gesegneten Eheglückes erfreuen durfte, früh wurde ihm die liebe Gattin und das Töchterlein durch den Tod entrissen, so blieb ihm an den schönsten Lebenstraum, nur sein Sohn, an dem er mit voller Liebe hing, dem er sich nicht entschliessen konnte eine zweite Mutter zu geben, so blieb sein Lebenszweck der Sohn und die Arbeit! werfen wir aber nur einen flüchtigen Blick auf das Wirken seines Sohnes so sehen wir, dass er mit Stolz und Freude auf ihm blicken konnte, denn er erreichte nicht nur die höchsten Würden, er blieb auch ein streng charaktvoller Mann, der gleich dem Vater in allen Stellungen sich den umfassenden, dem das nützliche fördernden Blick wahrte; auch auf litterarischen Gebiete für Handel und soziale Fragen so hervorragend tätig war.

Gestatten Sie mir nunmehr auf das Gebiet zu übergehen, respektive den Lebensabschnitt dieses reichen langen Lebens zu betrachten, wo wir ihm als den unsern nennen durften.

Eigentümlich erscheint es uns heute, wenn wir in dem ersten Bande unserer Vereinsschriften finden, das sich am 7. Jänner 1854 ein kleines Häuflein Männer zusammenfand, die in edler Begeisterung beschlossen, einen Verein zur Erforschung unserer schönen Umgebung in naturwissenschaftlicher Hinsicht zu gründen unter diesen auch Plener, die aber alle möglichen einflussreichen Persönlichkeiten bestürmen mussten, um die Erlaubnis hiezu zu erhalten, die Bewilligung langte erst am 8. Feber 1856 ein; mit welcher edler Begeisterung, feierten diese prächtigen Menschen dies!

In der 4. Sitzung nach der Statutengenehmigung wurde am 15. März 1856 durch den uns allen unvergesslichen Prof. Dr. Kornhuber, den Versammelten das Resultat der Wahl der Vereinsfunktionäre bekannt gegeben, welches dahin lautete, das der k. k. Hofrat und Vorstand der hiesigen Finanz-Landesdirektions-Abteilung Dr. Ignaz Edler von Plener zum Vereinspräses, Stadthaltereirat Keiser zum Vizepräses, Prof. Dr. Kornhuber zum Sekretär gewählt wurden.

Wie lange gingen alle die damaligen Mitglieder ihren Präses in die dunklen Todesgefilde voran, er allein hat sich Dank der zähen Lebenskraft, seiner steten Beweglichkeit und sicher infolge seiner grossen Vorliebe zur schönen Natur, in der er sich so wohl fühlte, und in die er aus dem Aktenstaube aus dem trockenen Zahlengebiete seines Ressortes, so oft als möglich, und bis in das späteste Alter sogerne flüchtete.

Am 26. März 1856 führte Plener das erstemal den Vorsitz in unserem Vereine, in seiner Antrittsrede schilderte er mit warmen Worten die Notwendigkeit der Naturerkenntnis, wie selbe veredelnd auf das Gemüt des Menschen wirkt, welchen Genuss dies Studium gewährt; aber wie notwendig ein vereintes Wirken der Mitglieder sei, denn nur durch viele kleine Beiträge und Forschungsergebnisse, könne man der Erkenntnis des Ganzen näher kommen, kräftigst appellierte er an die Mitglieder, nachdem nun ein Mittelpunkt geschaffen sei, mit Freude, Lust und Liebe, aber auch mit Ernst des jungen, so schöne Ziele vor Augen habenden Verein stets zu gedenken.

Leider das Plener nur so kurze Zeit den Verein leiten konnte, denn schon in der Versammlung von 9. Juli 1857

finden wir die Anzeige, dass er infolge Ernennung zum Landes-Finanzdirektor in Lemberg scheiden müsse; in derselben Sitzung hielt Plener seine Abschiedsrede, die den edlen Sinn des Mannes so trefflich kennzeichnet, die ihres hohen Schwunges und Gehaltes wegen, wohl wert wäre ganz wiederholt zu werden, doch um die Geduld, der hochgeehrten Versammlung nicht überlang in Anspruch zu nehmen, werde mit Ihrer gütigen Erlaubnis nur einige Stellen daraus vorbringen.

Nachdem der scheidende Präses der Versammlung seine erfolgte Ernennung und Abreise anzeigt, infolge dessen nicht mehr in der Lage sein werde, mit den Mitgliedern zu wirken, spricht er für das bewiesene Vertrauen und die gütige Unterstützung seinen innigsten Dank aus und sagt: meiner ganzen Geschäftsführung in so bereitwilliger und edler Weise geschenkt haben.

An meinen innigsten Dank knüpft sich aber auch eine ebenso innige Bitte: Erhalten Sie, meine verehrten Herren, dem Vereine Ihren bisherigen Eifer in ungeschwächter Kraft, schaffen Sie auch künftig mit gleicher Ausdauer, an dem Ausbaue des von Ihnen gegründeten Werkes. Ist ja doch die Aufgabe unseres Vereines eine so schöne und anziehende, dass der genussreiche Lohn den machtvollsten Impuls gibt, um die ihr dienstbar gewordenen Kräfte wach zu rufen und in reger Tätigkeit zu erhalten. In der Natur deren Kenntnis wir zu fördern haben, finden wir uns so recht eigentlich in unserer grossen Heimat, wir lieben sie um so mehr, je mehr wir sie erkennen und verstehen lernen, je mehr wir es uns zum Bewusstsein gebracht haben, dass in der grossen Kette aller Erdenwesen, der Mensch das schliessende und denkende ist. Die wachsende Erkenntnis der Natur gewährt ihrem Freunde und Pfleger einen Naturgenuss von welchen der Fremdling und Laie keine Idee hat.

Die schöne Farbe, der liebliche Geruch unserer Blumen, ergötzt auch den Nichtkenner, es ist dies die naivste Form des Naturgenusses, und der Eindruck der Pflanzenwelt, auf jedes nur irgend empfängliche Gemüt ein wohlthuender. Doch mit welchem andern Augen betrachtet dieselbe der Freund der botanischen Studien, der mit dem merkwürdigen Gesetzen

ihres Baues, ihrer Metamorphose, ihres physiologischen Verhaltens, ganz besonders aber der das Bild kennt das dem staunenden Auge das Mikroskop enthüllt. Vor dem Kundigen und denkenden Betrachter, erschliesst sich die reiche Fülle des Naturlebens, es tritt das landschaftliche Gemälde der Gegend mit solch ergreifenden und weihevollen Zügen vor seine Seele, von welcher eine profane Anschauung sich nichts träumen lässt.

In dem Kreis von all' diesen Schönen und Herrlichen tritt auch die reichliche Fülle des Nützlichen wohlberechtigt ein; welches die wachsende Naturerkenntnis für die engeren Bezirke der menschlichen Bedürfnisse und des sozialen Lebens geleistet hat. In ihrem grossen Berufe hebt die Naturwissenschaft mit nicht leichter Arbeit, manch verborgenes Pfand um es fruchtbringend und für die Menschheit segensreich zu machen; sie geht hierbei aber keine »Königsbahn« sondern den harten Weg, des mühevoll dienenden Fleisses und der endlich siegenden Ausdauer; sie lehrt uns das grosse Wort verstehen, dass wir »unser Erbteil erwerben sollen, um es zu besitzen.«

Sie zeigt — wie vielleicht in keinem andern Zweig der allgemeinen Bildung — den unermesslichen Fortschritt der Gegenwart gegen das Altertum, und erkämpft mit den Waffen des Friedens stets neue Siege und weitere Kreise.

Der Verein war bisher von der reinsten Liebe für die Sache der Wissenschaft beseelt, und nicht ohne Erfolg bestrebt, an dem grossen Werke der Förderung der Naturkunde zu schaffen, er wird künftig noch Besseres und Grösseres leisten, seine Gründer sollen das Recht haben einst mit Stolz auf ihre Schöpfung zu blicken. Darum meine verehrten Herren kräftigen und fördern Sie den Verein mit Ihrer tätigen Liebe und mit Ihrer regsten Teilnahme; es gilt ja die Pflege eines lebensfähigen Zweiges wissenschaftlicher und humanitärer Bildung, zunächst bestimmt, auf dem vaterländischen Boden des herrlichen Ungarn zu gedeihen und Früchte zu tragen, ausgegangen im Keime vor der teuren mir unvergesslichen Stadt Pressburg, um ihren edlen Bewohnern zur Freude und zur Ehre zu gereichen.

Und so nehme ich den von Ihnen Allen Abschied; beherzigen Sie meine Bitte um die eifrige Fortsetzung Ihres Wirkens

für die Sache des Vereines und schenken Sie Ihrem austretenden Präses welcher dem Vereine stets als treues Mitglied angehört wird, eine freundliche Erinnerung.

Wie viel Liebe zur Wissenschaft spricht aus diesen schönen Worten, die auf die Anwesenden den tiefsten Eindruck machte, wie treffend wäre dieselbe auch heute an unsere Mitglieder an alle Gebildeten zu richten, doch nicht nur schön gesprochen hatte er, auch darnach gelebt und gewirkt, den in seinen jungen Jahren, als damals der alles tief ergreifende Aufschwung der Naturwissenschaften, durch begeisterte Schriftsteller wie selbe besser nicht gedacht werden können, dem Publikum dargeboten wurden, da fesselten seinen regen Geist die Werke von Vogt, Moleschott, Büchner, dann Brehm, Rossmässler usw. doch ihm genügten diese populären zum Teil materialistischen Schriftsteller nicht, die so Viele anregten, so viele neue Gebiete eröffneten, er wollte tiefer eindringen, eifrig studierte er physiologische- und physikalische Werke, sowie infolge Einwirkung unseres unvergesslichen Kornhuber — der bis zu seinem Lebensende ein aufrichtiger Verehrer des Verstorbenen war, dem ich auch vieles des hier vorgebrachten verdanke — befasste er sich mit geologischen und palaeontologischen Fragen, war auch stets ein Förderer der geologischen Reichsanstalt, ja als gewisse Kreise die Mittel für selbe einschränken wollten, bekämpfte er dies und setzte eine noch erhöhte Dotation durch.

Als er dann später mehr Musse hatte, da waren es wieder die geistreichen Arbeiter eines Wundt und Zöllner, die ihn fesselten, ja in einem Alter wo die meisten Menschen schon im Todesfelde ruhen, oder doch alle geistige Spannung verloren haben, interessierte er sich für die schwierigsten biologischen Fragen, der Verwandtschaft gewisser anorganischer mit den organischen Stoffen.

Dabei war dieser aussergewöhnliche Mann, stets heiteren freundlichen Gemütes, und wusste jedes Unangenehme, das andere Menschen verdriesslich macht, mit einen heitern Liedchen oder Spruch zu verscheuchen, hiezu wählte er besonders gerne Stellen aus Raimund's seinerzeit so populären, gemütvollen Volksstücken; Raimund und Grillparzer, sowie der grosse

Dichter und Denker Göthe — dessen Zeitgenosse er noch war — waren seine steten Begleiter, denn nicht nur Wissenschaft, auch die Klassiker der Weltliteratur waren seine treuen Freunde, bis ans späte Lebensende, ja selbst aufgebahrt wollte er zwischen seinen lieben Büchern seinen besten Freunden sein.

Aus dieser mangelhaften Lebensskizze, ersehen Sie hochgeehrte Versammlung, unser Verein hatte das Glück gehabt, als seinen ersten Präses einen Mann zu besitzen, der nicht nur infolge seines patriarchalischen Alters oder der errungenen sozialen Stellung, besonders auch seiner Liebe zur Natur, infolge dessen seiner Menschenfreundlichkeit es reichlich verdient hat, das wir ihm den ehrenvollsten Nachruf widmen, aber auch stets als nachahmungswürdiges Muster, ein ehrenvolles dankbares Andenken bewahren müssen.

Er ruhe in Frieden!

Pozsony, am 20. Mai 1908.

J. A. Bäumlcr.

Uj Bacillariák leírása.

(Novarum Bacillariarum descriptio.)

II.-dik közlemény.

Dr. Pantocsek József-től.

32. *Actinocyclus Mannii* nov. spec.

Circularis leniter convexus, cum processibus marginalibus parvulis 24 et poro solitario marginali, area nuda cincto, distinctus. Structura valvae punctata; punctis 8—9 in 10 μ ., in lineas obliquas ordinatis. Margo 2 μ . latus, striolatus; striolis 16 in 10 μ . Diametr. valvae 98—100 μ .

Harmadkori tengeri andesittuffában B o r y Hontmegyében.

Ábra: II. 20. 840₁₁.

Ezen szép fajt *Albert Mann* amerikai Bacillaria kutatónak szentelem.

33. *Actinoptychus Müllerii* nov. spec.

Valva circularis 114—116 μ . lata, marginata. Margine 24 μ . lato subtiliter striolato. Discus cum segmentis 20—22, ad marginem cum processo parvulo vestitis ornatus. Segmentis primariis 10—11 elevatis secundariis 10—11 depressis, regulis 20—22, ad marginem cum area rotunda hyalina notatis. Structura punctata. Puncta 15 in 10 μ . in lineas obliquas et decussatas ordinata. Area centralis circularis, hyalina, nuda.

Harmadkori tengeri cementkőben. B o r s t e l e k Bihar megyében.

Ábra: I. 4. 600₁₁.

Ezen fajt *Otto Müller* berlini tanárnak a hires Bacillaria kutatónak ajánlom.

34. *Aulacodiscus Gutwinskii* nov. spec.

Valva circularis leniter convexa, cum processibus 3—5 marginalibus robustis, elevatis, alatis, et cum crista elevata processus conjugante et hic figuram 3—5 gonam constituyente — notata. — Structura granulata. Granulae 6—7 in 10 μ ., in lineas arcuatas 6—7 in 10 μ . processus versus in lineas rectas dispositae. Granulae ad centrum circularem nudum dispositae majores, papillosae. Diametrum valvae 105—115 μ . Latitudo marginis 3 μ .

Harmadkori tengeri agyagos márgában. P a u s r a m Morvaországban.

Ábra: I. 1. 600/1.

Ezen kiváló remek szép fajt *Gutwinski* tanárnak Krakóban ajánlom.

35. *Biddulphia discigera* Grun. var. fossilis nov. var.

Valva elliptica bicornuta 32.5 μ . longa, 20.5 μ . lata. Cornua producta. Structura punctata. Puncta 17—18 in 10 μ . in lineas radiantes disposita.

Tengeri harmadkori lerakodmányu cementkőben. B o r o s t e l e k Bihar megye.

Ábra: I. 10. 600/1.

36. *Chaetoceros Borskowi* nov. spec.

Frustulis conjugatis, cylindricis magis convexis, cum setis validis gladiiformibus quatuor validis ornatis. Longitudo valvae 49.6 μ ., latitudo 27.2 μ . Longitudo setae 76.5 μ .

Harmadkori tengeri lerakodmányú agyagos pala. — U t s c h e v e l i - K e n e g e s s Oroszországban.

Ábra: II. 27. 460/1.

37. *Cocconeis Janchenii* nov. spec.

Valva elliptica 21 μ . longa, 13. μ . lata. Rhaphe distincta, ab area longitudinali lanceolata nuda hyalina cineta. Structura striata. Striae grosse punctatae subradiantes 7—8 in 10 μ .

Harmadkori elegyesvizi agyagos margapala. B i b a r e z f a l v a Udvarhely megyében.

Ábra: I. 9. 600/1.

Erwin Janchen botanikusnak Wienben szentelém.

38. *Coscinodiscus Apponyanus* nov. spec.

Valva circularis discoidea, leniter convexa, 27—30 μ , lata marginata. Structura granulata. Granulae 10—15 in 10 μ , ad centrum papillosae sat magnae, ad marginem in lineas abbreviatas radiantes, ad centrum disseminate dispositae.

Recedit a *Coscinodisco transylvanico* per centrum semper punctatum numquam nudum.

Harmadkori elegyesvizi agyagos margapalában. — Bibarczfalva Udvarhely megye.

Ábra: I. 6. 600 $\frac{1}{1}$.

Ezen fajt *Apponyi Albert* gróf vallás és közoktatási minister urnak Eberhardon ajánlom.

39. *Coscinodiscus Manni* nov. spec.

Ad Fasciculatos pertinens, cum valva disciformi convexa, area centrali subnuda et structura granulosa. Granulae 10—11 in 10 μ , in lineas subfasciculatas excentrice ordinatae. Diametrum valvae 26—28 μ .

Harmadkori tengeri agyagos palában. — Utsch Eveli-Kenege ss, Oroszországban.

Ábra: II. 33. 1268 $\frac{1}{1}$.

40. *Coscinodiscus Zapalowiczii* nov. spec.

Valva discoidea maxime convexa cum centro hyalino nudo et structura subtiliter puncta cum nonnullis setis intermixta. Puncta 16—18 in 10 μ , in lineas obliquo arcuatas disposita. Diametrum valvae 53·2 μ .

Harmadkori tengeri andesittuffában. — Bucsa Bihar megye.

Ábra: II. 32. 580 $\frac{1}{1}$.

Hugo Zapalowicz cs. kir. őrnagy hadbirónak Lembergben, a máramarosi határvidék florájának kitünő és fáradságtalan kutatójának ajánlom.

41. *Cyclotella Rohlenaee* nov. spec.

Valva magis convexa circularis, cum corona striolarum marginalium 20—22 in 10 μ , ad centrum granulosum percurrentium. Granulae in lineas radiantes dispositae. Diametrum valvae 16·8 μ .

Harmadkori édesvizi Kieselguhrban Petrovosele Bossniában.

Ábra: I. 13. 540₁.

Ezen fajt *Rohlena J.* prágai botanikusnak Montenegro virányának oly szerencsés és fáradságtalan kutatójának ajánlom.

42. *Gomphonema Oestrupii* nov. spec.

Valva elongato linearis, subcuneata, 81 μ . longa, 9—10 μ . lata, cum polo superiori subrostrato, inferioque subapiculato. Striae transversae punctatae 7—9 in 10 μ . Area centralis unilateraliter dilatata, et cum poro solitario majori ornata.

Harmadkori elegyesvizi andesittuffában. Kopačsel Bihar megyében.

Ábra: II. 840₁.

E jeles fajt *E. Oestrup* kopenhageni bacillaria kutatónak ajánlom.

43. *Mastogloia Blakei* nov. spec.

Valva elongato lanceolato ovata. 84 μ . longa 25.2 μ . lata. Loculamentis marginalibus 6—7 in 10 μ . Structura striolata. Striae transversae punctatae 18 in 10 μ . polosversus subradiantes. Rhapshe valida polos versus unilateraliter inflexa, area nuda elongata sat dilatata cincta.

Harmadkori tengeri andesittuffában. Káránd Bihar megyében.

Ábra: II. 28. 600₁.

Ezen szép fajt *Williams Phipps. Blake* amerikai Bacillaria kutatónak ajánlom.

44. *Mastogloia Prudentii* nov. spec.

Valva elongato lanceolata 75—78 μ . longa, 21—23 μ lata. Structura striolata. Striae 18 in 10 μ . transversae subradiantes, subtiliter punctatae, ad raphen directam, per figuram magnam ad formam lyrae dilatatam interruptae.

Harmadkori tengeri cementkőben. Borostelek Bihar megyében.

Ábra: II. 21. 840₁.

Ezen jellemző fajt *Paul Prudent* francia mérnöknek és Bacillaria kutatónak szentelem.

45. *Mastogloia Reicheltii* nov. spec.

Valva elongato lanceolata, 72 μ . longa 22·5 μ . lata. Rhaphe directa. Structura striata. Striae 16 in 10 μ . punctatae, puncta 16 in 10 μ ., in lineas transversas et longitudinales disposita. Area pori centrali unilateraliter dilatata.

Harmadkori tengeri andesittuffában, B o r y, Hont megyében.

Ábra: II. 22. 580/1.

Ezen jellemző ritka fajt *H. Reichelt* úrnak *Leipzigben* szentelem.

46. *Melosira Schawoi* nov. spec.

Valva circularis leniter convexa, cum corona marginali margaritarum duplica ornata. Caeterum discus granulis minoribus in lineas meandricas dispositis ornatus. Diametrum valvae 60 μ . Latitudo marginis 4·8 μ . Margaritae marginales 4—5 in 10 μ .

Őskori tengeri Bacillariatuffában. A n n a n i n o Oroszországban.

Ábra: II. 30. 600/1.

Ezen kiváló szép és ritka fajt *M. Schawo* postatisztnak Lindauban, a bajor bacillariák lelkes kutatójának szentelem.

47. *Melosira Lauterbornii* nov. spec.

Valvis cylindricis, a polo visis disciformibus magis convexis. Discus 39·2 μ . latus cum costis validioribus 5 in 10 μ . et striolis subtilioribus 15 in 10 μ . marginalibus abbreviatis ornatus. Area centralis hyalina dilatata nuda.

Harmadkori elegyesvizi tuffában, B u c s a Bihar megyében.

Ábra: I. 15. 580/1.

Ezen fajt *Dr. R. Lauterborn* úrnak német Bacillaria kutatónak ajánlom.

48. *Navicula cucullus* nov. spec.

Valva diminuta 27 μ . longa 12 μ . lata, lanceolato elliptica, cum polis subapiculatis. Rhaphe directa, sat valida. Valva striata. Striae abbreviatae 7—8 in 10 μ . subradiantes.

Harmadkori elegyesvizi agyagos marga palában. B i b a r c z-falva Udvarhely megyében.

Ábra: I. 3. 600/1.

49. *Navicula Fortii* nov. spec.

Valva lanceolato elliptica 53μ . longa 21μ . lata, cum polis obtusis. Structura striata. — Striae validae, 5 in 10μ ., adiantes. Rhaps directae, valida, area lanceolata nuda cincta.

Harmadkori elegyesvizi tuffában. B u c s a Bihar megyében.
Ábra: II. 23. 580₁.

Ezen szép fajt *Achilles Forti* olasz Bacillaria kutatónak felajánlom.

50. *Navicula Granii* nov. spec.

Valva linearis, elongata, tumida, 33.6μ . longa, 8.4μ . lata ad polos obtusa. Structura striata. Striae 18—19 in 10μ . punctatae, radiantés, ad nodulum centralem, vitta hyalina nuda transversa sat dilatata interruptis et hic unilateraliter poro solitario majori notata.

Harmadkori elegyesvizi agyagos margás palában. B i b a r c z f a l v a Udvarhely megyében.

Ábra: II. 25. 600₁.

Ezen fajt *Dr. H. H. Gran* buzgó Bacillaria és plankton kutatónak *Christiániában* ajánlom.

51. *Navicula Lyra E.* var. *compressa* Pant.

Valva elongato elliptica, compressa 122μ . longa 36μ . lata ad polos obtusa. Striae 15 in 10μ . transversae, ad polos subradiantes, subtiliter punctatae (punctis 17—18 in 10μ .), omnibus ad rhapsen area hyalina ad formam lyrae dilatata, nudam interruptis. — Rhaps directae polos versus unilateraliter inflexa.

Harmadkori tengeri cementkőben. B o r o s t e l e k Bihar megyében.

Ábra: I. 5. 600₁.

52. *Navicula Lyra E.* var. *hungarica* Pant.

Valvis lanceolato ellipticis 110μ . longis 43μ . latis, cum polis obtusis. Rhaps directae valida ad polos unilateraliter inflexa. Structura striata. Striae subtiliter punctatae 13—14 in 10μ . transversae polos versus subradiantes — ab aream nudam ad figuram lyrae dilatata interruptae.

Harmadkori tengeri cementkőben. Borostelek Bihar megyében.

Ábra: II. 17. 600/1.

53. *Navicula Lyra E.* var. *recta* Pant.

Valva abbreviata 56—57 μ . longa, 24 μ . lata subelliptica cum polis obtusis et lateribus leniter compressis. Structura striata. Striae 15 in 10 μ . transversae punctatae, polos versus subradiantes ab area nuda ad formam lyrae dilatam interruptae. Rhaphe directa.

Harmadkori tengeri cementkőben. Borostelek Bihar megyében.

Ábra: I. 2. 600/1.

54. *Navicula Oestrupii* nov. spec.

Valva parva subpanduriformis 32·5 μ . longa, 9·5 μ . lata ad polos obtusa. Striae abbreviatae marginales transversae 12 in 10 μ . Rhaphe directa, valida.

Harmadkori tengeri andesittuffaban. K á r á n d Bihar megyében.

Ábra: II. 24. 600/1.

55. *Pyxidicula Boyeri* nov. spec.

Valvis cylindricis, facie superiori visis irregulariter disciformibus, late marginatis, magis convexis cum structura cellulosa. Cellulis irregulariter hexagonis papillosis 3 in 10 μ . in lineas et fasciculos irregulariter dispositis. Diametrum valvae 63 μ . latitudo marginis 4·2 μ .

Harmadkori elegyesvizi tuffás lerakodás. B u c s a Bihar megyében.

Ábra: II. 29. 580/1.

Ezen fajt *Char. S. Boyer* amerikai Bacillaria kutatónak ajánlom.

56. *Surirella Hustedtii* nov. spec.

Valva late ovata 118 μ . longa, 75 μ . lata. Costis validis marginem versus dilatatis $2\frac{1}{2}$ in 10 μ ., subtiliter striatis, cum spina distincta ad aream centralem latelanceolatam 86 μ . longam, 27 μ . latam, a costis figura striolata lanceolata divisam

percurrentibus. Striolae 10 in 10 μ . Area centralis cum striis undulatis irregulariter dispositis ornata.

Lelőhely: K ö z é p t e n g e r 35° 56' é. hossz.; 22° 50' 40" é. szél. 660 mt. mélységből. „P o l a“ hadihajó gyűjtéséből.

Ábra: I. 12. 460₁.

Ezen fajt *Friedrich Hustedt* német bacillaria kutatónak *Bremen*-ben ajánlom.

57. *Surirella Schönfeldii* nov. spec.

Valva late ovata subrotundata, 150 μ . longa, 128 μ . lata, costata. Costae validae 1 $\frac{1}{2}$ in 10 μ ., marginem versus dilatatae, striolatae cum spina elongata, ad aream centralem hyalinam nudam, late elliptico lanceolatam, a striolis figuram lanceolatam ellipticam comituentibus cincta percurrentes. Area 10 $\frac{1}{2}$ μ . longa, 56 μ . lata. Striolae 10 in 10 μ .

Harmadkori tengeri andesittuffában. B o r y Hont megyében.

Ábra: I. 16 460₁.

Ezen fajt *H. von Schönfeld* német bacillaria kutatónak *Eisenach*-ban ajánlom.

58. *Surirella Morgani* nov. spec.

Valva elliptice lanceolata, 92 $\frac{1}{2}$ μ . longa, 48 μ . lata, cum polis obtusis. Alis marginalibus distinctis 4 μ . latis. Costis transversis 1 $\frac{1}{2}$ in 10 μ . Pseudorhaphé per figuram longitudinalem, hyalinam, nudam notata.

Harmadkori elegyesvizi agyagos margapala. K ö p e c z Háromszék megyében.

Ábra I. 11. 600₁.

Ezen fajt *Pierpon Morgan* úrnak New-Yorkban ajánlom.

59. *Triceratium Apsteinii* nov. spec.

Valva 3—5 gona 110—115 μ . alta cum lateribus leniter concavis. Cornubus 3—5 validis. Structura granulosa, cum aculeis intermixta. Granulae 7 in 10 μ . in lineas radiantes dispositae.

Harmadkori elegyesvizi tuffásmargában. B u e s a Bihar megyében.

Ábra: I. 8. 580₁.

Ezen fajt dr. *Carl Apstein* Plankton kutatónak *Kiel*-ben szentelem.

60. *Triceratium Besseyi* nov. spec.

Valva triangularis 63 μ . alta, cum lateribus leniter concavis, 77 μ . longis et cornubus 3 elongatis ad angula sitis vestita. Margo cum poris ad formam squamae dilatis tectus. Structa granulosa. Granulae 4 in 10 μ . in lineas radiantes et circulares ordinatae.

Harmadkori elegyesvizi tuffában. B u c s a Bihar megyében.
Ábra: II. 31. 580₁.

Ezen fajtt *Charles Edwin Bessey* amerikai Bacillaria kutatónak ajánlom.

61. *Triceratium mediterraneum* nov. spec.

E grege *Triceratii Favi* E. — Valva leniter convexa, triangularis 160 μ . alta, cum lateribus leniter convexis 176 μ . longis et cornubus validis ad gona positis. Margo validus striolato punctatus. Structura cellulosa. Cellulae hexagonae, papillosae 1½—2 in 10 μ . in lineas transversas et obliquas dispositae. Cellulae subtiliter striolatae.

Középtengerben merítve 35° 56' é. hossz. — 22° 50' 40" é. szél. 660 mt. mélységből „Pola“ hadihajó által
Ábra II. 26. 460₁.

62. *Triceratium Pileus* E. var. *robustior* Pant.

Valva triangularis convexa, 81—85 μ . alta, cum lateribus 80—84 μ . longis. Angulis cornutis. Cornua valida punctata, 12—14 μ . longa. Structura granulosa cum intermixtis setis armata. Granulae 8—9 in 10 μ . in lineas radiantes et circulares ordinatae.

Harmadkori tengeri cementkőben. B o r o s t e l e k. Bihar megyében.

Ábra: I. 14 600₁.

63. *Triceratium Pileus* E. var. *robustior* Pant., forma *quadrigona*.

Valva quadrigona magis convexa, 84 μ . alta, cum lateribus concavis 114 μ . longis. Angulis productis, cum cornu valido punctato vestitis. Margine crasso striolato. Structura granulata cum intermixtis setis. Granulae 7—8 in 10 μ . in lineas radiantes, obliquas et circulares dispositae.

Harmadkori tengeri cementkőben. Borostelek Bihar megyében

Ábra: II. 19. 600₁.

64. *Triceratium Wettsteinii* nov. spec.

Valva quadrigona cum lateribus concavis et angulis quatuor productis cum cornubus incrassatis quatuor 6 μ . longis, notata. Structura punctata. Puncta 8—9 in 10 μ . in lineas rectas, radiantes et circulares disposita. Valva ad marginem cum setis crassis 4 vestita. Altitudo valvae 26.4 μ .; longitudo lateris 30 μ .

Harmadkori tengeri cementkőben Borostelek Bihar megyében.

Ábra I. 7. 600₁.

Ezen fajt Dr. *Richard* von *Wettstein* egyetemi tanárnak Wienben ajánlom.

Tábla magyarázat.

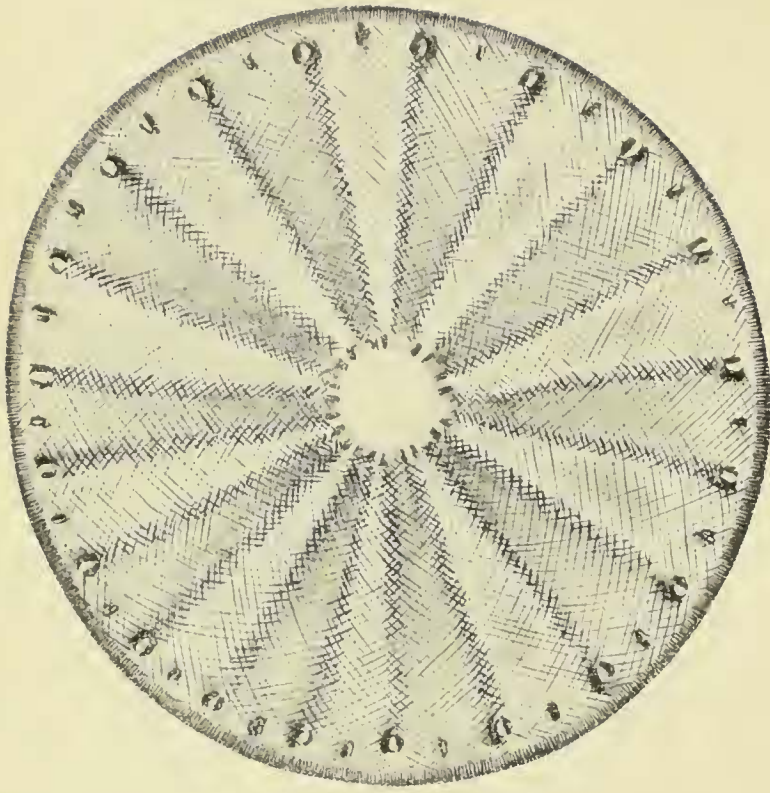
I. tábla.

1.	ábra <i>Aulacodiscus Gutwinskii</i> nov. spec.	600/1.	nagyítás.
2.	„ <i>Navicula Lyra</i> E. var. <i>recta</i> Pant.	600/1.	„
3.	„ <i>Navicula cucullus</i> nov. spec.	600/1.	„
4.	„ <i>Actinoptychus Müllerii</i> nov. spec.	600/1.	„
5.	„ <i>Navicula Lyra</i> E. var. <i>compressa</i> Pant.	600/1.	„
6.	„ <i>Coscinodiscus Apponyianus</i> nov. spec.	600/1.	„
7.	„ <i>Triceratium Wettsteinii</i> nov. spec.	600/1.	„
8.	„ <i>Triceratium Aspteinii</i> nov. spec.	580/1.	„
9.	„ <i>Cocconeis Jauchenii</i> nov. spec.	600/1.	„
10.	„ <i>Biddulphia discigera</i> Grun. var. <i>fossilis</i> Pant.	600/1.	„
11.	„ <i>Surirella Morganii</i> nov. spec.	600/1.	„
12.	„ <i>Surirella Hustedtii</i> nov. spec.	460/1.	„
13.	„ <i>Cyclotella Rohlenaee</i> nov. spec.	580/1.	„
14.	„ <i>Triceratium Pileus</i> E. var. <i>robustior</i> Pant.	600/1.	„
15.	„ <i>Melosira Lauterbornii</i> nov. spec.	580/1.	„
16.	„ <i>Surirella Schönfeldii</i> nov. spec.	460/1.	„

II. tábla.

17.	ábra <i>Naviculla Lyra</i> E. var. <i>hungarica</i> Pant.	600/1.	nagyítás.
18.	„ <i>Gomphonema Oestrupii</i> nov. spec.	840/1.	„
19.	„ <i>Triceratium Pileus</i> E. var. <i>robustior</i> forma quadrigona Pant.	600/1.	„
20.	„ <i>Actinocyclus Mannii</i> nov. spec.	840/1.	„
21.	„ <i>Mastogloia Prudentii</i> nov. spec.	840/1.	„
22.	„ <i>Mastogloia Reicheltiane</i> nov. spec.	580/1.	„
23.	„ <i>Navicula Fortii</i> nov. spec.	580/1.	„
24.	„ <i>Navicula Oestrupii</i> nov. spec.	600/1.	„
25.	„ <i>Navicula Granii</i> nov. spec.	600/1.	„
26.	„ <i>Triceratium mediterraneum</i> nov. spec.	460/1.	„
27.	„ <i>Chaetoceros Borskowiei</i> nov. spec.	460/1.	„
28.	„ <i>Mastogloia Blakei</i> nov. spec.	600/1.	„
29.	„ <i>Pyxidicula Boyerii</i> nov. spec.	580/1.	„
30.	„ <i>Melosira Schawoi</i> nov. spec.	600/1.	„
31.	„ <i>Triceratium Besseyi</i> nov. spec.	580/1.	„
32.	„ <i>Coscinodiscus Zapalowiczii</i> nov. spec.	580/1.	„
33.	„ <i>Coscinodiscus Mannii</i> nov. spec.	1268/1.	„

Tab. 1.

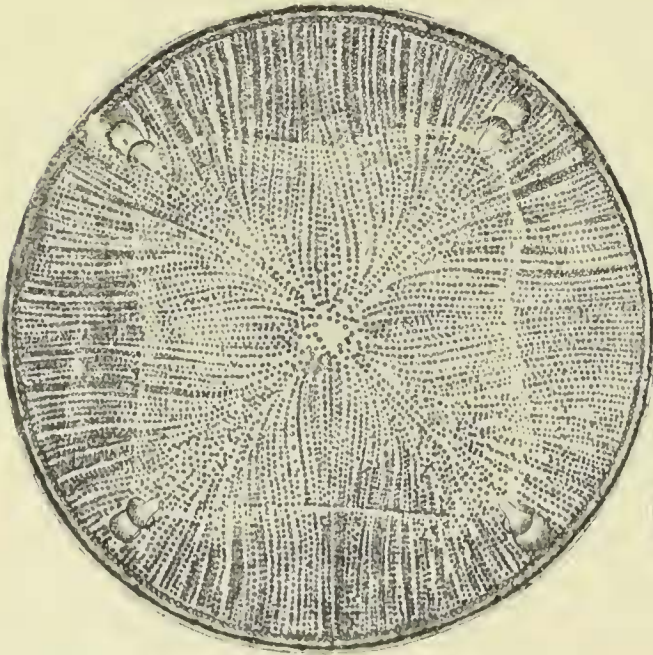
4.

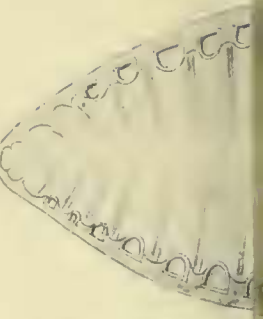
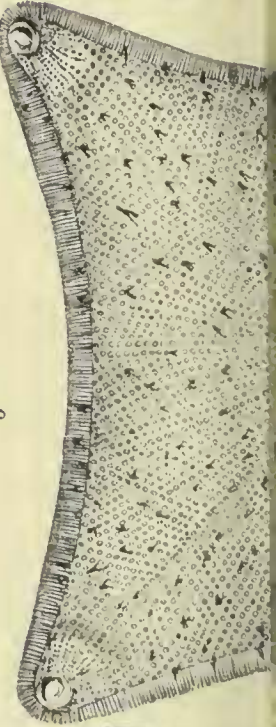
2.

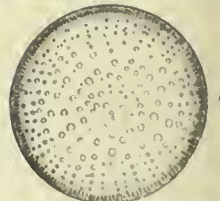
3.

1.

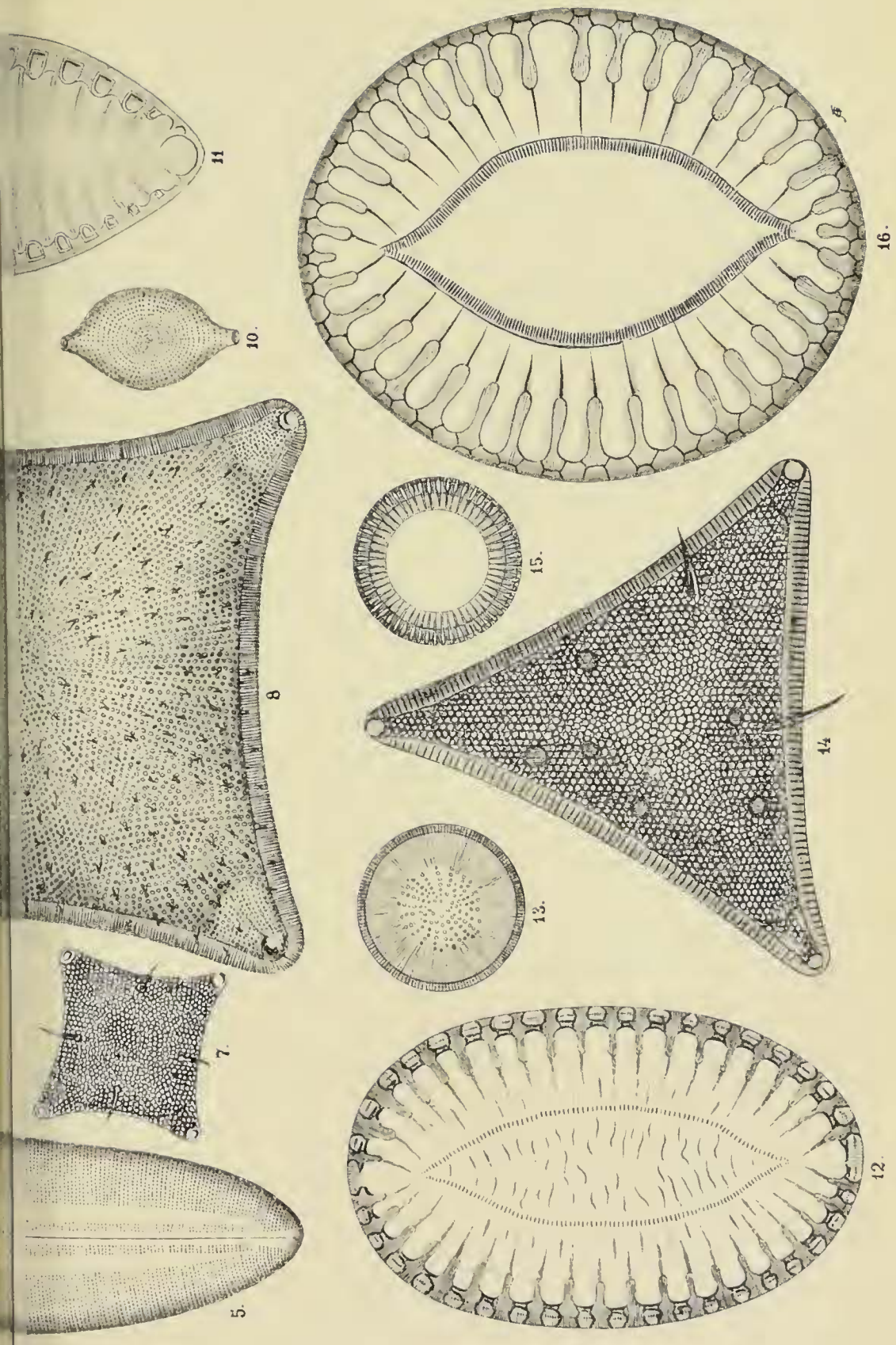

9.

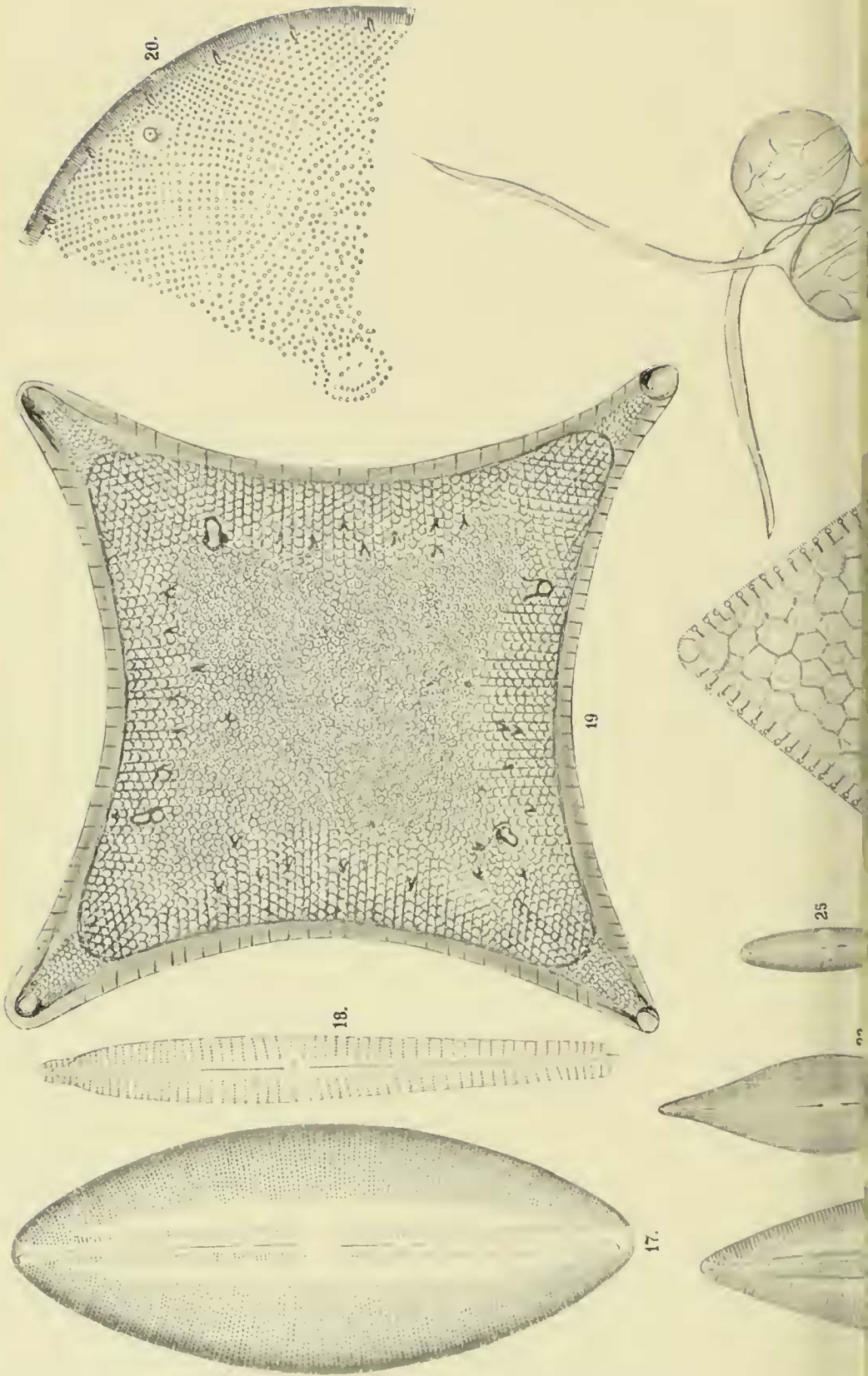

6.

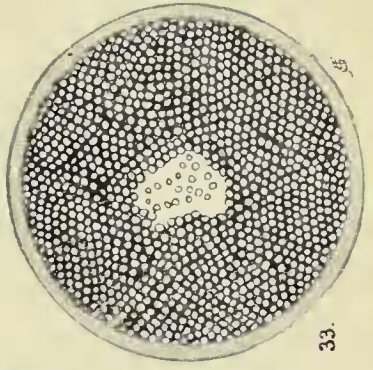

Tab 2.

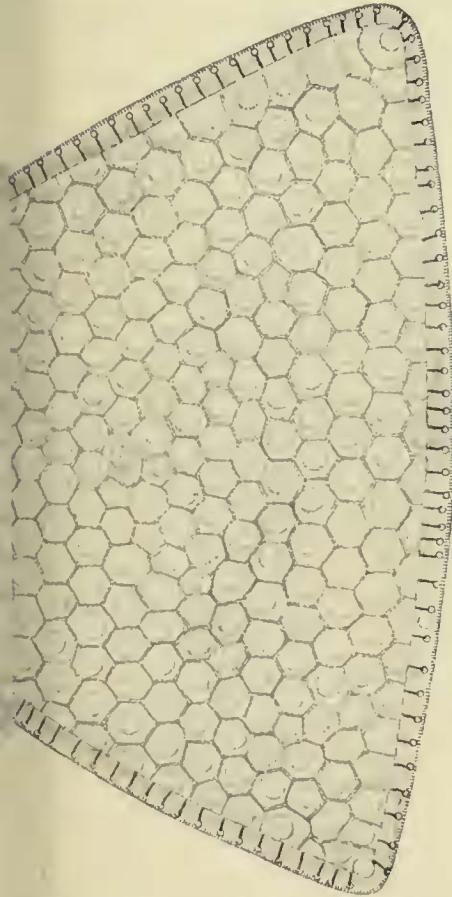

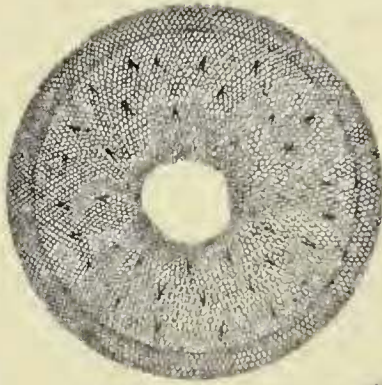
28.

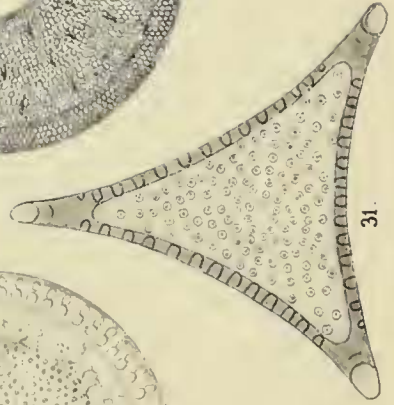
33.

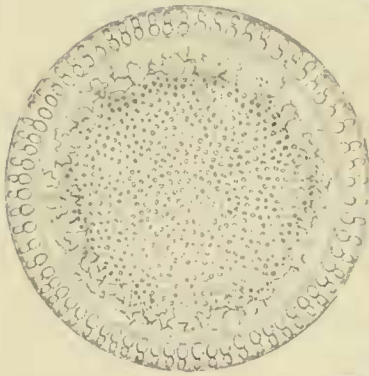
26.

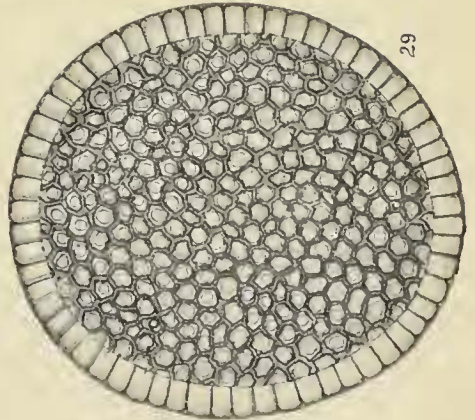
32.

31.

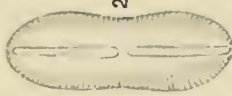
30.

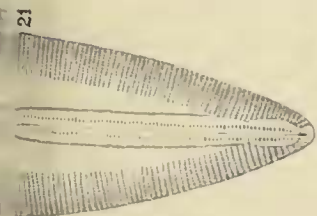
29.

23.

24.

21.

ÜLÉSI JEGYZŐKÖNYVEK.

SITZUNGSBERICHTE.

A pozsonyi orvos-természettudományi egyesület 1908. május 20-án d. u. 5 órakor a városháza nagytermében tartott közgyűlésének jegyzőkönyve.

Elnök Polikeit Károly, jegyző Dr. Fischer Jakab.

1. Elnök az ülést megnyitva lendületes és kegyeletes szavakban emlékezik meg Dr. Kanka Károly, Plener Ignác báró elhunytáról valamint Stromszky Emil haláláról is. Egyuttal bejelenti, hogy Plener Ernő báró levélben mentette ki magát, hogy a mai ülésen jelen nem lehet.

2. Titkár felolvassa következő jelentését:

- Tisztelt közgyűlés!

Midőn a lefolyt 1907. év eseményeiről beszámolok, ezuttal nem fogom azon panaszos hangot használni, mely évi jelentéseimben szinte már szokásossá vált, és mely azt az általános indolentiát akarja ostorozni, mely a mai materialis korunkban a tudományos törekvéseknek kerékkötője szokott lenni.

De az elmúlt év egyesületünk történetében örökké emlékezetes marad. Mult évi augusztus hó 25-én ünnepeltük meg — még pedig tekintettel a magyar orvosok és természettudósok pozsonyi vándorgyűlésére tulajdonképen egy évvel későbbben — egyesületünk fennállásának 50. évfordulóját. Díszközgyűlésünkön szerencsénk volt Ő Nagyméltóságát gróf Apponyi Albert közoktatásügyi miniszter urat is körünkben üdvözölhetni. Felemelő hatással volt ránk egyesületünk iránt minden oldalról tanusított rokonszenv és tisztelet, mely nemcsak abban nyilatkozott, hogy a legnevesebb hazai és külföldi akadémiák, egyetemek és tudományos társulatok levélben vagy sürgönyileg üdvözölték egyesületünket, de számosan küldöttek útján is képviselték

magukat. Hálásan kell megemlékeznünk Frigyes kir. herceg Ő Fenségeről, ki a díszülésünk védnökségét elfogadni kegyeskedett és meleg hangon sürgönyben üdvözölte az egyesületet a jubileum alkalmából.

Az egyesület eme erkölcsi sikeréhez nem kevéssel járult hozzá az a nagyszabású emlékmű, melyet egyesületünk az ünnep alkalmából kiadott és melyet a vándorgyűlés tagjai között is szétosztott. Ezen emlékmű, mely nagyrészt Pozsony sz. kir. város közönsége áldozatkészségének köszönheti megjelenését és melynek kinyomatási költségeihez az I. Takarékpénztár is a tőle már megszokott generositással nagyobb összeggel járult, általános elismerésben részesült. Szabadjon e helyen is az emlékmű önzetlen íróinak névszerint Polikeit Károly, Feigler Ferencz, Mergl Károly, Dr. Pantocsek József, Bäumlér András, Dr. Pávay Vajna Gábor, Dr. Ortway Tivadar és Dr. Wolf Ernő uraknak az egyesület hálás köszönetét nyilvánítani.

De anyagi sikerekben is gazdag volt az elmúlt esztendő. Dr. Ortway Tivadar volt alelnökünk a jubiléris ünnepség alkalmából 2000 koronányi alapítványt tett egyesületünk javára, Dr. Dégen Árpád egyetemi m.-tanár pedig ugyancsak 300 koronás alapítványt tett.

A jubiléris ünnepségnek kiemelendő mozzanatát képezi a tiszteletbeli és levelező tagoknak választása. A magyar tudományos világ kimagasló alakjait választottuk meg és mindannyian hízegő szavakban köszönték meg azt a kitüntetést melyben részesültek.

A jubiléris ünnepségek előkészítése a választmány idejét annyira igénybe vette, hogy a tudományos működés az idén kissé háttérbe szorult, úgy hogy az elmúlt évben csak 3 természet-tudományi és 5 orvosi szakülést tartottunk.

A természettudományi szakosztály ülésain Polikeit Károly őskori leletekről, Feigler Ferencz a mérges gombákról és Langer Sándor a sodróférgéről tartottak bemutató előadásokat.

Az orvosi szakosztály ülésain Dr. Schmid Hugó egy struma operációról, Dr. Kováts Lajos az orvos szociális feladatairól Dr. Komáromi Sándor az epekő gyógyításáról, Dr. Velits Dezső az osteomalacia gyógyításáról tartottak előadást míg Dr. Fischer Jakab és Dr. Schmid Hugó fontosabb kóreseteket is mutattak be.

Indítványozom, hogy minden előadónak a közgyűlés hálás köszönetet szavazzon, valamint hálás köszönet illeti Dr. Oberschall Pál kir. jogakad. tanár urat is, ki a díszülésen a „természet-tudomány fejlődésének hatásáról a társadalom tudományban“ címen oly fényes előadást tartott. A jubiláris emlékműnek előkészítése volt az oka annak is, hogy közleményeink 1906. évfolyama a múlt évben még meg nem jelenhetett. Az idén azonban már pótoljuk és nemcsak az 1906. évfolyam készült már el teljesen de már az 1907. évfolyam is, mely a jubiláris ünnepségünk bő leírását is fogja tartalmazni, sajtó alatt van.

A múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősege az idén is atyailag gondoskodott rólunk. Közbenjárása révén nemcsak egy szép hemiptera gyűjteményt kaptunk, de az idén is múzeumunk 500 korona segélyben részesült.

Tisztelt közgyűlés! Jelentésemnek kevésbé örvendetes részéhez érkeztem, midőn arról kell beszámolnom, hogy tagjaink száma sajnos nem gyarapodik úgy mint kívánatos volna, sőt a fogyaték, mely részben halálozás, elköltözés vagy kilépés által történik az újabb tagok által fedezve nem lesz. Szomorú kötelességet kell mindenekelőtt teljesítenem, midőn a halálesetekről kell megemlékeznem. Hiszen mindnyájunk szívében ott rezeg a fájdalom azon nagy veszteségek miatt, melyek egyesületünket már az idén is érték midőn körünkből az első és az utolsó elnököt ragadta ki a kérlelhetetlen halál. Nálam hivatottabb toll fogja érdemeiket méltatni, én önkénytelenül is megemlékezem róluk, bár nem a múlt év halottjaihoz tartoznak. A múlt esztendőben Dr. Kováts György háznagyunkat ragadta el a halál. Az ő érdemeit is méltatni fogja hivatottabb egyén én csak ismételhetem azt amit gyászjelentésünkben róla írtam: „Kegyelettel fogjuk emlékét őrizni szeretett barátunknak és tagtársunknak, ki kiváló orvosi tudása, minden nemesért és szépért rajongó lelke, önzetlen, minden áldozatra kész emberszeretete és kristálytisztja jelleme által minden embertársa szívében maradandó emléket biztosított magának.“ Ugyancsak a múlt esztendőben halt meg ifju korában Dr. Adler Gyula pozsonyi orvos és elhunyt Szánthó Károly kanonok. Legyen emléküik áldott és fejezzük ki részvétünket irántuk, hogy kegyeletünk jeléül helyeinkből felemelkedünk. (Megtörténik.)

Tisztelt közgyűlés! Jelentésemnek végére értem. Midőn ennek tudomás vételét kérem engedjék meg, hogy ismételve apelláljak tagjainkhoz, hogy most az új lustrum kezdetén fokozottabb tevékenységet fejtsenek ki, hogy méltók legyünk azokhoz a nagynevű alapítókhoz, kik egyesületünket megteremtették és kiknek köszönhető, hogy Pozsony és környékének tudományos szempontból való kutatása hazánk valamennyi tájai között a legmagasabb színvonalon áll. Merítsünk buzdítást a múltból és akkor a jövőnk is a legszebb reményekkel fog kecsegtetni. Kérem jelentésemet szíves tudomásul venni.

Tudomásul szolgál.

3. Pénztáros felolvassa következő jelentését és a költség-előirányzatot.

Tisztelt Közgyűlés!

A következőkben van szerencsém az 1907. évről szóló pénztári jelentésemet előterjeszteni.

1906 december 31-én az egyesületi készpénz vagyona kitett :	
1000 korona Rainer alapítványt és	K fil.
200 korona br. Mednyánszky alapítványt	
ezenfelül pénztári maradvány volt :	571.77
Az utóbbihoz következő bevételek járultak :	
dr. Dégen Árpád alapítványa	300. —
Államsegély a muzeum részére	500.—
Az I. Takarékpénztár évi segélye	200.—
Tagsági díjaktól	814.81
Kamatokból	74.22

Rendkívüli bevételekből.

(Pozsony sz. kir. város 4000 K. I. takarékpénztár 300 K.

Stollwerck gyár 50 K.)	4350.—
ezek szerint összes bevételeink voltak	6810.70

Ezzel szemben voltak kiadásaink :	K fil.
Személyi kiadások	542.84
Természetrajzi muzeumi kiadások	518.53

Előadások	60.—
Irodai kiadások	125.44
Az emlékmű nyomdai költsége	4221.—
Fűtés és világítás	56.44
Tisztogatás	42.60
Rendkívüli kiadások	34.—
dr. Dégen alapítványának takarékpénztári betéte	300.—
	<hr/>
Összes kiadás K	5900.85

Levonva a kiadásokat a bevételektől.

az 1908. évet 909 korona 85 fillér pénztári egyenleggel nyitjuk meg.

Az 1908. évre következő költségelőirányzatot terjesztem elő.

Bevétel:

Kiadás:

	K fill.		K fill.
1908-ről pénztári maradvány	909.85	Személyi kiadások	550.—
Tagdíjak után	800.—	Muzeumi kiadások	520.—
Adományok: I. takarékpénztár	200.—	Irodai kiadások	120.—
Muzeum évi segélye	500.—	Fűtés, világítás tisztogat.	100.—
Kamatok	100.—	Közlemények kiadására és azok portójára	800.—
	<hr/>	A villamos vezeték bevezetése	100.60
Összesen: 2509.85		Rendkívüli kiadások	50.—
		Marad pénztári egyenl.	269.25

Megjegyzem, hogy a fent nevezett alapítványon kívül a város kezelésében van dr. Ortway alapítványa 2000 koronáról, melynek kamatait felében jövőre egyesületünk javára már felvehetjük.

A közgyűlés a pénztárosnak a felmentvényt megadta és a költségelőirányzatot elfogadja.

4. Könyvtáros felolvassa következő jelentését.

Tisztelt Közgyűlés!

Egyesületünk könyvtárának gyarapodásáról és jelenlegi állásáról a következőket van szerencsém jelenteni:

Könyvtárunk az elmúlt évben úgy ajándék, mint csere útján gyarapodott.

dr. Hauer Ernő úr 6 művet 50 kötetel, a magyar kir. rovarfajta állomás Bndapesten 47 művet 47 kötetel, a muzeumok és könyvtárak főfelügyelősege 2 művet 2 kötetel és Tauscher Béla dr. úr 2 kötetet adományozott könyvtárunknak, úgy hogy az összes ajándék 55 mű 101 kötetel.

Ezeken kívül a velünk csereviszonyban álló tudományos intézetek és társulatok 18 művel összesen 280 kötetel gyarapították könyvtárunkat.

Az összes gyarapodás tehát 75 mű 381 kötetel.

Ezen 381 kötet közt volt :

Magyar	80
Német	170
Angol	41
Holland, dán	16
Svéd	14
Francia	16
Olasz	11
Spanyol	3
Orosz	10
Lengyel	1
Tót	3
Vegyes	8

Összesen : 381

A tudományos intézetektől és társulatoktól beérkezett 280 kötet országok szerint a következőképen oszlik meg :

Magyarország	40
Ausztria	32
Német birodalom	79
Svájc	11
Olaszország	11
Franciaország	3
Belgium	8
Hollandia	11

Dánia	2
Svédország	17
Orosz- és Finnország	21

Má s vil á g r é s z e k :

Észak-Amerika	41
Dél-Amerika	3
Ázsia (Jáva sziget)	1

Összesen : 280

Az egyes szakcsoportok jelenlegi állását és gyarapodását a következő táblázat tünteti fel :

I. Orvostudomány

754 mű 1521 kötet gyarapodás 51 kötet

II. Állattan

106 mű 170 kötet gyarapodás 1 kötet

III. Növénytan

187 mű 277 kötet gyarapodás 2 kötet

IV. Ásvány- és földtan

116 mű 154 kötet gyarapodás -- kötet

V. Vegytan

51 mű 119 kötet gyarapodás — kötet

VI. Természettan

98 mű 129 kötet gyarapodás — kötet

VII. Földrajz, útleírás, ásványvizek és fürdők

182 mű 233 kötet gyarapodás — kötet

VIII. Gazdaság, ipar és kereskedelem

157 mű 277 kötet gyarapodás 49 kötet

IX. Vegyesek

322 mű 685 kötet gyarapodás 3 kötet

X. Folyóiratok, évkönyvek

759 mű 7315 kötet gyarapodás 273 kötet

— Kettős példányok 529 kötet

XI. Térképek

54 lap (2 lap).

A könyvtár jelenlegi állása tehát :

2732 mű 11.409 kötettel és 54 térkép. Végül kérem a tisztt. közgyűlést, méltóztatnék az adakozóknak köszönetet szavazni és jelentésemet tudomásul venni. Tudomásul vetetik.

5. Muzeumőr felolvassa jelentését:
mely tudomásul szolgál.

6. Következvén az új választások Dr. Dobrovits Mátyás ajánlatára egyhangulag megválasztattak:

Elnöknek Dr. Pantocsek Józsefet, alelnöknek Pirchala Imrét, első titkárnak Dr. Fischer Jakabot, másodtitkárnak Schwicker Alfrédet, könyvtárnoknak Mergl Károlyt, pénztárnoknak mivel Polgár Gyula az újra választást elfogadni nem volt hajlandó Bokor Dezsőt, háznagynak Dr. Kováts Lajost, múzeumőrnek Feigler Ferenczet és múzeumsegédsegédőrnek Langer Sándort.

7. Dr. Pantocsek József elfoglalván az elnöki széket a maga és tisztársai nevében megköszöni a belé helyezett bizalmat és igéri, hogy a legjobb erejével azon fog működni, hogy az egyesület hivatásának minden tekintetben megfeleljen.

8. Pirchala Imre is megköszöni a belé helyezett bizalmat, a maga részéről is igéri, hogy az egyesület életében tevékeny részt fog venni.

9. Dr. Mergl Ödön tartja meg emlékbeszédét Dr. Kanka Károly és Dr. Kováts György felett.

Elnök Dr. Mergl Ödönnek emlékbeszédeért köszönetet szavaz.

Bäumler András tartja meg emlékbeszédét báró Plener Ignác felett.

Elnök Bäumler Andrásnak emlékbeszédeért köszönetet szavaz. Dr. Dobrovits indítványára mindkét emlékbeszéd a közleményeinkben egész terjedelemben fognak megjelenni *)

11. Titkár indítványozza, hogy a helyi sajtónak, mely közleményeinket a legnagyobb előzékenységgel és készséggel szokta a legönzettelenebb módon közzétenni a közgyűlés köszönetet szavazzon. Az indítvány elfogadtatik.

12. Más tárgy hiányában az ülést elnök bezárja.

*) Ezeket az emlékbeszédeket jelen közleményeinkben nyomattuk ki.

A természettudományi szakosztály 1908. évben tartott ülései.

Első ülés 1908. február hó 17-én.

Elnök: dr. Tauscher Béla. kir. tan. Jegyző: dr. Fischer Jakab titkár.

1. Elnök megnyitja az ülést és üdvözölvén a szép számmal egybegyült tagokat, mindenek előtt kéri, hogy a tisztújítást tartsák meg.

2. Titkár ajánlatára a szakosztály egyhangulag megválasztotta: elnöknek Polikeit Károlyt, alelnöknek Bäumlér Andrást, jegyzőknek Klatt Románt és Herczegh Kamillát, választmányi tagoknak: Krammer Józsefet, Szép Rezsőt és Zorkóczy Sámuel.

A megválasztott elnök, Polikeit Károly, mind a maga mind tisztikartársai nevében megköszönte a bizalmat s ígérte, hogy legjobb erővel a szakosztály felvirágzására fog törekedni. Majd megtartotta már előre jelzett előadását a következő címmel: „Ujabb észlelések a Mars bolygón.“ Előadó a bolygónak 1905. és a mult évi oppozíciója alkalmával tett megfigyelések eredményeiről számol be, különösen a mult éveiről, amikor Mars legközelebb jutott földünkhöz. Ez állása igen alkalmas volt a megfigyelésre, mely néhány vitás kérdést meg is oldott. Előttérbe nyomul újra ama régibb nézet, és pedig most a fotografiai megfigyelések megdönthetetlen erejével, hogy a Marson észlelt hálózatok valóban léteznek, s nem optikai csalódások. — Szép, színezett vetített képek kíséretével beuntatta előadó többek közt a Mars csatorna hálózatát. Ennek kiszélesedése a Mars évszakaival van kapcsolatban, amennyiben mihelyt megkezdődik a hó és jég olvadása, a csatornák vízzel telnek meg. Észrevehetőbbé, sötétebbé válnak e csatornák már

azért is, mert körülöttük erőteljesen megindult a növényi élet. A kiváló szaktudós előadását nagyszámú és előkelő közönség hallgatta végig amelynek figyelmét rendkívül értékes és vonzó előadásával lekötötte. A hallgatóság élénk tetszésnyilvánítással hálálta meg az előadást.

Második ülés 1908. március 2-án.

Elnök: Bäumlér András. Jegyző: Klatt Román.

1. Elnök megnyitván az ülést felkéri Feigler Ferencz múzeumőrt mára hirdetett előadásának megtartására. Feigler Ferencz bemutatott előadást tart a természetrajzi múzeum számára történt múlt évi beszerzésekről — melyeket az előadás folyamán bemutatott. Különösen érdekesek az állatok alak- és szinmimicry-jére vonatkozók. A mimicry — az állatoknak alakban és színben való alkalmazkodása környezetükhöz — s ennek a tünemények megmagyarázása még mindig nyílt kérdés. Az előadó azoknak a nézetét osztja, akik ebben a természetnek célszerű gondoskodását látják, mely az állatnak védelmül szolgál üldözés esetén s a táplálék megszerzését megkönnyíti. Mások megint minden teleologikus magyarázatot a természet tudományban elvetnek és a mimicry okát a környezetnek befolyásában keresik, melyet eddig még ismeretlen módon a benne élő állatok külsejére gyakorol. — A szintén megvásárolt afrikai sziklaborz a múzeum nevezetességei között fog szerepelni. De nemcsak vásárlás által szaporodott az egyesület gyűjteménye: Bogsch János nyug. főreáliskolai tanár ajándékozott egy bogárgyűjteményt, Szép Rezső liceumi tanár pedig — ezen a téren specialista — egy csigagyűjteményt. — Helyt nyerneek végül még a szép gyűjteményben Langer saját kitömésű madarai is, melynek präparálása ügyes szakavatott kézre vall. A hallgatóság mindvégig feszült figyelemmel kísérte az érdekes és tanulságos magyarázatokat és hálás köszönetet mondva, tudományban gyarapodva, hagyta el az egyesület vendégszerető helyiségét.

Harmadik ülés 1908. március 16-án.

Elnök: Polikeit Károly. Jegyző: Klatt Román.

1. Elnök üdvözli a szép számmal megjelent közönséget és felkéri Seidl Sándort előadásának megtartására.

A brassói Fortyogó protozoái.

A mikrokozmos titkaihoz a mikroszkop vezette az embe-
reket. Van Leeuwenhock (1675) tökéletesített „vitrum pulicariuma“
a vízcseppben gazdag életet teremtett. Honnan származnak s
voltaképen mik ezek a parányi lények? — e kérdés foglal-
koztatta ezután a kutatókat és a közvéleményt egyaránt.
Buffon szellemes magyarázata eleven molekuláknak mondja a
vízcsepp parányi lakóit, Swammerdam pedig a levegőben élő
rovarok lárváinak tartja az »animalculá«-kat. Nemsokára Lazaro
Spallanzani a legmeggyőzőbben bizonyítja be, hogy azok a
csirák, melyekből az ázalékállatok fejlődnek, kívülről jutnak
a tenyésztő folyadékba. De az animalculák mivoltát még sokáig
tévedésekkel magyarázták. Ehrenberg a magasabbrendű állatok
miniatűr másainak tartja őket, a melyek ugyanazokkal a
szervekkel bírnak, mint amazok. Végül Dujardin kétségtelenül
kimutatja, hogy az összes ázalékállatok teste egyszerű, szervek
nélküli állati ősállomány, amelyet ő sarcodénak, Schultze
protoplazmának nevezett. Siebold és követője Kollicker meg-
állapítják az ázalékállatok morphologiai értékét: „Minden
ázalékállatka egyetlen sejttel egyenlő —“. Főrésze az ősálló-
mány, a protoplasma, mely szemcsés s nyúlósan folyékony;
összehúzékony és ingerlékeny; áthasonít, kiválaszt, lélegzik
és új élőanyagot készít — szóval mindama működésekre
képes, amelyeket együttréve életnek nevezzük. Benne van
a mag és a lüktető üregecskék (vacuola contractilis), amelyek
Lachmann, Rossbach, Stein és mások egybehangzó véle-
ménye szerint valószínűleg anyagforgalmi bomlástermékek
kiürítésére valók. Ily egyszerű szervezettel bírnak a húsállatok:
sarcodina. Alakjuk nem állandó: jellemző sajátosságuk az
állábak (pseudopoda). A napállatok (Heliozoa) gömbölyded
héjuk finom likacsain keresztül dugják ki állábaikat, amelyek
igen lassan mozognak. Mindkettő oszlással szaporodik, de elő-
fordul a bimbózás is. Egyes nemeket a betokozódás, conjugáció
és copuláció is jellemzi. Az édes vizekben előforduló protozoák
legnagyobb részét az ostoros ázalékállatokhoz (Mastigophora)
és a csillangósokhoz (Infusorium) tartoznak. Az előbbieket
egy, két, vagy több, de mindig határozott számú nagyobb
nyulvány u. n. ostor (mastix, flagellum) jellemzi, az utóbbiakat

nagyobb számú, egyenlő vagy kétféle hosszúságú nyulványok, a csillószőrök (csillongók) jellemzik. Az ostoros ázalékállatoknál gyakori a chlorophyl, az infuzoriumoknál jellemző az állandó szájszűrő és illetőleg alfele nyílás, a lüktető vacuolák mellett az emésztési hólyagok és a cuticula alatt a pálcikaalakú trichocysták, amely utóbbiak az ürbélűek csalánszerivel megegyező szervek.

Foglalkozik az elsődleges keletkezés (generatio aequivoca) érdekes kérdésével is. Az autogenia — mint Haeckel nevezi — a jelenben uralkodó természettudományi világnézet alapvető tétele, amely Vorländer, Gattermann, Schenk, de legujabban Lehmann híres karlsruhei tanár által tanulmányozott cseppfolyós kristályok sajátos tulajdonságai következtében sokat nyert valószínűségében. „A kristályok és a legalsóbbrendű élőlények között szoros rokonság van“ — mondja Haeckel. Ma azonban sem az antogenia, sem a plasmogenia nem létezik; de nem létezik a xantogenia sem, miként Milne Edwards az élőlényeknek már meglevő vagy bomló anyagából történő elsődleges keletkezés hipotézisét nevezi. Az ázalékállatkáknál észlelt összes szaporodási módok a szülőktől való keletkezés: az oszlás, bimbózáás, conjugáció és a copulatio. Érdekes a szájjal bíró ázalékállatkáknál az u. n. embryo-képződés. Először Siebold észlelte a balantidiumon, majd Focke a paramaecium bursarián s Stein összesen 31 fajon. Előadó a vorticella globularis nevű ázalékállatkán figyelte meg.

Az ázalékállatkák érdekes sajátosága még a betokozódás, amelylyel a kiszáradás veszedelme ellen védekeznek. Ilyen betokozást Cienkowszky, Cohn, Lachmann, Stein és mások a jóllakott állatoknál is észleltek; ezzel biztosítják a felvett táplálék nyugodt megemésztését.

A táplálkozással legvégül s hosszasan foglalkozott. Rátér dr. Emerich müncheni tanár vizsgálataira is, amelyekről nevezett tudós a Nahrungsmittelchemiker 1904. évi stuttgarteri gyűlésén számolt be. Utal e tárgyban a Polg. Isk. Egy. Pozsonymegyei Körének 1907-ik évi közgyűlésén tartott saját előadására s vizsgálatainak akkor bemutatott eredményeire. Ezek lényege az ázalékállatkák niveláló munkája az ártalmas, jelesen patogéniai bakteriumok rohamos szaporodásával szem-

ben. Hivatkozik dr. Emerichre, aki mint ilyent első sorban a bodokat állítja előtérbe (b. saltans, b. ovatus). Eszerint a viz által eshető infectio kizártnak tekinthető. Előadó hivatkozik néhány magyarországi tifuszesetre, amikor a járvány terjedését igazoló okok egyuttal az ő nézetét igazolták. A nagy városok kloakaitól fertőzött vizek néhány száz méteren túl ismét egészen tiszták. Végül bemutatja az alább elsorolt állatok sajtákészítésű rajzait. Kutatásait folytatni fogja, mert áthelyezése miatt ezt be nem fejezhette.

A brassói Fortyogóban talált protozoák regisztrált névjegyzéke.

1. Rhizopoda.

a) *Amoebacae* Haeckel.

Hyalodiscus limax D.	A. brachiata E.
Amoeba proteus Leidy.	Dactylophaera radiosa Hertw.
A. verucosa Ehrbg.	

a) *Testaceae* M. Schultz.

Diffugia urceolata Carter.	D. lobostoma Leidy.
D. acuminata Ehrbg.	D. globulosa. E.

2. Heliozoa.

a) *Aphrothoraca*.

Actinophris sol E.

b) *Clamydophora*.

Heterophris spinifera Arch.

c) *Chalarothoraca*.

Acanthocystis chaltophora Schrk.

3. Mastigophora.

a) *Cercomonadina*.

Chilomonas paramaecium E.	Cyathomonas truncata St.
Oikomonas mutabilis E.	

b) *Bodonina*.

Bodo saltans E.	B. globosus St.
B. ovatus E.	B. sp ?

c) *Euglenoidina.*

<i>Euglena viridis</i> E.	<i>E. sp?</i>
<i>E. variabilis</i> Kl.	<i>Trachelomonas hispida</i> St.
<i>E. gracilis</i> Kl.	<i>Trachelomonas sp?</i>
<i>E. sp.</i>	<i>Tr. volvocina</i> E.
<i>E. oxyuris</i> Schmarda	<i>Phaeus longicauda</i> Duj.
<i>E. velata</i>	<i>Ph. ovum</i> Kl.
<i>E. tripteris</i>	<i>Ph. pleuronectus</i> Nitzsche.
<i>E. asus</i>	

d) *Anisonemeae.*

<i>Paranema trichophorum</i> St.	<i>Coelomonas grandis</i> St.
<i>Entosiphon sulcatum</i> St.	

e) *Volvocaceae.*

Gonium pectorala Müll.

f) *Peridiniaceae.*

<i>Glenodium cinctum</i> E.	<i>Peridinium tabulatum</i> E.
-----------------------------	--------------------------------

4. *Ciliata.*a) *Gymnostomata.*

<i>Spathidium lieberkühmi</i> Bütschli	<i>Nassula ornata</i> E.
<i>Sp. sp?</i>	<i>Loxodes rostrum</i> E.
<i>Amphileptus carchesii</i> St.	

b) *Trichostomata.*

<i>Leucophrys patula</i> E.	<i>Paramaecium bursaria</i> F.
<i>Gleucoma scintillans</i> E.	<i>P. putrinium</i> Cl.
<i>Colpidium colpoda</i> St.	<i>Cyclidium glaucoma</i> E.

c) *Heterotricha.*

<i>Metopus sigmoides</i> Cl.	<i>Stentor polymorphus</i> E.
<i>Stylonchia Mytilus</i> E.	<i>Halteria grandinella</i> (O. F. M.)

d) *Hypotricha.*

<i>Balladina elongata</i> Roux.	<i>E. patella</i> E.
<i>Euplotes charon</i> E.	<i>Aspidisca costata</i> St.

e) *Peritricha.*

Carchesium polypinum E.	V. globularia O. F. Müll.
Vorticella consallaria E.	V. sp?
V. campanula E.	V. cucullus From.

Elnök előadónak rendkívül érdekes előadásáért köszönetet mondva az ülést bezárja.

Negyedik ülés 1908. november hó 30-án.

Elnök: Polikeit Károly. Jegyző: Herczegh Kamilla.

1. Elnök szívélyesen üdvözlí a szép számban megjelent egyesületi tagokat és vendégeket, s amaz óhajának ad kifejezést ez évad első, megnyitó ülésén, vajha a mult esztendő lanyha érdeklődését a természettudományok iránt a jövőben élénkebb érdeklődés és munkásság váltaná föl. Hálás köszönetét fejezi ki előre is Schwicker Alfréd főrealiskolai tanárnak, aki szakavatott, szíves közreműködésével hozzájárul az egyesület érdekei támogatásához. — Felkéri jelzett előadása megtartására: „A légköri nitrogen megkötésének pro lemájáról“.

Előadó megtartott értekezésében röviden utalt a nitrogen vegyületek jelentőségére a növényi életben s a nitrogen körútjára a természetben. Az utóbbiban képződő és kiaknázható nitrogen vegyületek (salétrom, guano stb.) a mezőgazdaság, — lövő — és robbanószerek fokozódó szükségleteivel erősen fogy, s elérkezik majdan az idő, amikor a ma ismeretes telepek ki lesznek aknázva.

Miután sem a légköri elektromosságot kellőképen kihasználni nem tudjuk a nitrogen megkötésére, sem a mikroorganizmusok nitrifikáló folyamatától kellő eredményt nem várhatunk, a kémiai technika siet az aggodó kultur ember segítségére.

Előadó a technikának ez irányú sikeres törekvéseiről számolt be, melynek egyik célja a légköri nitrogent elektromossággal salétromsavvá átalakítani. Ily célból alakult Amerikában az első társaság, hogy ott, a Niagara hatalmas eleven erejének felhasználásával kipróbálja a folyamatot.

Részletesebben tárgyalja evvel kapcsolatban a norvégiai üzemeket. — Majd a nitrogen-mész készítésével és jelentőségével a mezőgazdaságra és technikára, valamint a jövőben várható átalakulások fejtegetésével befejezte előadását.

A hallgatóság a rendkívül értékes és érdekes értekezést élénk tetszésnyilvánítással hálálta meg az előadónak.

3. Feigler Ferenc muzeumi ór teszi meg ezután következő jelentését.

Igen tisztelt Gyülekezet.

Az 1908-iki évben muzeumunk ismét meglehetősen szaporodott. Mindenekelőtt kell megemlékezni azon tárgyakról, melyeket a m. Nemzeti muzeum révén jutányos vételáron kaptunk. Ezen gyűjtemény 19 drb. igen szépen preparált madárból 4 drb. kisebb emlős állatból és egy drb. függőcinke fészekből áll. Azon kívül kaptunk Wappenstein L. úrtól egy közönséges mókust, és egy drb. hamvasdarut, Schubert István tanító úrtól egy pár, (hím és nőstény) folyami halacska, Mergl Károly tanító úrtól egy drb. vörösbegyet, és Langer Sándor tanító úrtól 1 drb. fenyves rigót és 1 drb. fekete rigót. Az utóbbi ajándékozott állatokat Langer Sándor buzgó muzeumi segédőrünk maga preparálta. Kivánatos volna, ha több állatot kaphatnánk Pozsony város környékéről hogy egy lokális gyűjteményt létesíthessünk, mely nemcsak a nagy közönséget érdekelné, hanem a hazai tudományfejlesztésére nagy fontossággal bírna. Ami engem illet már felkértem néhány urat, a kikről tudom, hogy vadászok, sőt az ujságban közzé is tettem már egy felhívást ezen ügy érdekében, de eddig sajnos úgyszólván semmi eredménnyel. A kis Szombathely tekintetben már túlhaladt minket, mert mikor most f. é. okt. hó 10-én szerencsém volt egyesületünk képviselőjeként az ottani új muzeum megnyitásánál jelen lenni — igazi irigységgel néztem a muzeum ama részét, mely 15 ilyen szép szekrényben a vármegyében előforduló összes madarakat izlésesszen csoportosítva tartalmazza. Ha ez Szombathelyen lehetséges, Pozsonyban úgy hiszem nemcsak fölötte kivánatos, hanem okvetlen szükséges is volna. Azon felül vétel útján Mergl Károly

tanító úrtól beszereztem egy 54 drb-ból álló- és nagyjából Oroszországból származó — ásványgyűjteményt, olyan ásványfajokból, melyek eddig gyűjteményünkben még nincsenek képviselve. Továbbá egy bivaly koponyát két darab szarvával.

Vidra Sándor munkavezető — szives előzékenysége lehetővé tette, hogy figyelemmel kísérhettem a kenyérpiacon a várfal alapzatának lebontását. Ez annyiban érdekes, mivel régibb időben itt mély árok húzódott a város fala körül. A történetiróknak itt kutatásra tágas tér nyílnék. Engem csak a földrétegek érdekeltek, melyek ezen árkot szegélyezték és az iszapréteg, melyre az alapzat ásásánál akadtak. Ezen rétegről egy felvételt is csináltattam Batka János városi érdemdús levéltáros úrnak előzékenysége folytán. A felsőréteg ujabbkori feltöltés körülbelül 2 m. vastagságban, azután mutatkozik egy körülbelül 70 m.-nyi régibbkori feltöltés, mely valószínűleg a városfal lebontása idejéből ered, alatta egy majd vastagabb, majd vékonyabb kevés homokkal kevert kavicsréteg azután következik egy körülbelül 2—3 m.-nyi vastagságú tiszta fővenyreteg és végre 8 m. 20 m.-nyi mélységben a földszínétől számítva tisztasárga földréteg. A két védő fal között volt az árok, mely jelenleg körülbelül két méternyi vastag iszapréteggel van kitöltve. Ezen iszaplerakodás csak növényi maradványokat tartalmaz, állati maradványokat nem igen találtam benne, mi arra mutat, hogy ezen víz nem igen szolgált a város egészségi viszonyainak előnyére, és nem csodálkozhatunk azon, ha a középkorban a cholera és a pestis járványok pusztítottak. 8 m. 20 m.-nyi mélységben nagyobb számban olyan kögolyókat találtak, melyek a város ostromlásától, talán a 15—16. századból származhatnak.

Végül van szerencsém itt még 1 drb. bazaltkővet a Badacsonyi bazaltkőtöréstől bemutatni, melyet tavaly a Balaton körüli kirándulásom alkalmával elhoztam muzeumunk számára. Azon kívül megemlékeztem muzeumunkról a hévizitóban is, a mennyiben egy üveggel teli iszapot hoztam magammal. Nevezetessége annyiban van, hogy a tó vizének hőmérséklete 23° C. alá — nem száll, és annak a meleg tónak különböző kémiai anyagokból álló iszapjában találnak a lótvuszvirágok gyökerei táplálékot. Legnagyobb sajnálatomra ezen gyönyörű

szineken pompázó virágokat be nem mutathatom, mivel annak leszakítása hatóságilag tiltva van. Ezen virág annyiban méltó felemlítésre, mivel hazánkban másutt nem található és csakis Festetics grófnak a fürdő tulajdonosának köszönhető, hogy ezen délszaki növény a különben is exotikus tulajdonsággal bíró — hévizi — tóban diszlik.

Elnök köszönetet mond az adományokért, s Feigler Ferencz buzgó munkájáért, valamint a hallgatóság érdeklődéseért.

Több tárgy nem lévén, elnök a gyűlést befejezettnek nyilvánítja.

Az orvosi szakosztály ülései 1908-ban.

Első ülés 1908. február 19-én.

Elnök: Dr. Velits Dezső. Jegyző: Dr. Limbacher Rezső.

A jegyzőkönyv hitelesítése után, elnök jelenti, hogy a mai üléssel a három éves cyklus végét érte. Midőn ezt teszi, szomorú, kötelességet kell teljesítenie, mert ép ezen cyklus vége felé vesztette el egyesületünk majdnem 100 éves törzsét, Dr. Kanka Károly, ny. kórházi igazgató, kir. tanácsost. Szükségtelennek tartja, hogy az elhunyt érdemeiről bővebben nyilatkozzék, hisz köztudomású az ő működése, úgy orvostudományi, mint társadalmi munkálkodása. A jubiláris emlékmű tanuskodik erről, amelynek minden egyes lapján az ő nevével találkozunk. Munkálkodásával az egyesület életében elévülhetetlen érdemeket szerzett s azért felhívja a jelenlevőket, hogy részvétüket felállással fejezzék ki, egyuttal indítványozza, hogy emlékét jegyzőkönyvünkben megörökítsük.

Jelenti továbbá, hogy a napokban hunyt el Bécsben egyesületünk első elnöke, lovag Plenneř, kinek halála alkalmával az egyesület szintén felállással fejezi ki részvétét.

Napirend előtt felszólal Dr. Tauscher s Dr. Kanka emlékének megörökítését tartja kegyeletes tartozásunknak. A siremlék költségeinek előteremtése végett javasolja, hogy Dr. Dobrovits és Dr. Pávay ismert fényes tollukkal lelkeshangú felhívást szerkesztszenek, melyben a közönséget adakozásra felszólítják, így adva alkalmat arra, hogy a pozsonyi közönség Dr. Kanka iránti hálóját leróhassa. Dr. Pávay a kollégákat is felkéri, hogy szintén ágitáljanak ez ügyben s maguk is gyűjtsenek adományokat.

Ezzel a jelenlegi tisztikar az elnökkel az élén leteszi

mandátumát s a korelnök Dr. Tauscher, elfoglalva az elnöki széket, a tisztújítást ejti meg, Dr. Pantocsek indítványára elnöknek Dr. Pávai-Vajna Gábor kir. tan., alelnöknek Dr. Mergl Ödön vár. tiszti főorvos, jegyzőknek Dr. Hardtmuth Károly központi járásorvos, és Dr. Limbacher Rezső bábaképezdei tanársegéd, választmányi tagoknak Dr. Tauscher, Dr. Dobrovits s Dr. Zsigárdy egyhangulag megválasztatnak.

Az ujjonnan megválasztott elnök, Dr. Pávai erre megköszöni a beléhelyezett bizalmat s székfoglaló beszédének elmondását, tekintettel a vendégekre más alkalomra halasztja, de azt már most is megígérheti, hogy mindenkor elődei nyomdokán haladva fogja a szakosztály ügy erkölesi, mint tudományos tekintélyét előmozdítani s most felkéri Dr. Kováts Lajost ker. orvost előadásának megtartására „az állami s társadalmi gyermekvédelemről.“

Elnök az idő előhaladottságára való tekintettel az előadás feletti eszmecserét a következő ülés napirendjére tűzi ki s az ülést bezárja.

Második ülés 1908. márczius 8-án.

Elnök: Dr. Pávai-V. Gábor kir. tan. Jegyző: Dr. Limbacher Rezső.

A múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasása után elnök beszámoló beszédet tart, melyben 30 éves tapasztalataira támaszkodva az orvosi rend sülyedése okaival foglalkozik. Rámutat arra is, hogy az egyesületben pang a tudományos élet; közöny és részvétlenség honol üléseinken. Kifogásolja azt hogy összejöveleinken végzett munkálkodásról a tudományos világ nem szerezhel tudomást, mert még mindig nem teljesült azon régi óhaja, mely szerint a szaklapok referatumok alakjában értesüljenek az egyesületben történteokről. Felkéri végül különösen a fiatalabb generatiót, hogy itt-ott ők is számoljanak el egy-egy referatum alakjában az orvostudomány haladásáról. Midőn ismételten kölcsönös collegialis szeretetre, beesülésre és szorgosabb munkára buzdítja a jelenlevőket, átadja a szót.

Dr. Schmid Hugó, kórh. főorvosnak, aki egy 42 éves egyént mutat be, kinél kiírthatatlan coecum-carcinoma miatt

enteroanastomosist végzett. A kórrajzból kiemeli, hogy műtét előtt az appendix táján körülbelül ökölnyi tumort tapintott s azért a bemetszést nem a középvonalban, hanem oldalt végezte.

A hasüreg megnyitásakor látta, hogy a coecum-carcinomás tömeggé alakult s miután annak kiirthatatlanságáról meggyőződött, az intestinum ileumot a coecum bal oldalával egyesítette. Hat hét óta a beteg jól táplálkozik, gyarapszik.

Ezen esettel kapcsolatosan az ileocolostomiának technikájával foglalkozik s még a Jaboulay-féle gyűrűnek, (melyet ez esetben használt) a Murphy-gomb feletti előnyeit emeli ki.

Ezen érdekes bemutatás után Dr. Kováts Lajos a gyermekvédelemről az előző ülésen tartott előadását röviden recapitulálja s felkéri a jelenlevőket, hogy a tárgyhoz hozzászólni sziveskedjenek.

Elsőnek felszólal Dr. Fischer Jakab, kórh. főorvos, aki felemlíti, hogy még Dr. Ambró idejében történt, hogy az egyesület kebelében gyermekvédelmi akció indult meg, de az Dr. Ambró elhalálozásával megszűnt.

A züllöttség és gyengeelméjűség kórokozói közül, mint legfontosabbat, az alkoholismust emeli ki, majd konstatálja, hogy egyebek közt nagy szükségét érezzük egy gyógy-pedagógiai intézetnek s ilyenek a felállítását nagyon fontos dolognak tartja.

Utánna Dr. Dobrovits Mátyás, kir. tanácsos azon nézetének ad kifejezést, hogy a zülött és kóros gyermekek számát akként lehetne apasztani, ha az orvosok a megtermékenyítés nélküli házasságokat propagálnák, a közönséget a nemi betegségekről s különösen a syphilisről, felvilágosítanák. Nagy fontosságúnak tartja végül a lakásviszonyok javítását s általában a sociális nyomor megszüntetését.

Dr. Tauscher Béla, kir. tanácsos sajnálattal említi, hogy az új törvény nem sokat lendített Pozsony gyermekvédelmi ügyén, mert a míg az állam által beszüntetett „Izabella“ gyermekmenhely ezelőtt tökéletesen megfelelt feladatának, ma nincsen intézetünk, mely az előbbi pótolná.

Dr. Mergl Ödön, városi tiszti főorvos szintén foglalkozik

e kérdéssel s felszólalásában szintén az Izabella gyermekmenhely áldásos működésével foglalkozik.

Dr. Schwarz Andor súlyt helyez arra, hogy a gyermekvédelmi akció keretében előadások tartassanak, melyben az anyák a természetes táplálás fontosságáról felvilágosítást nyerjenek.

A vitát Dr. Pávai elnök, rekeszti be, aki elismeri a gyermekvédelmi intézmények szükségességét; ő is meg van győződve róla, hogy Pozsonyban is fel kell állítani egy gyermekmenhelyet. Nem zárkozhatik el azonban azon aggodalma elől, hogy ily irányban haladva, a túlhajtott humanizmus mesgyéjére kerülünk s hogy ezáltal a törvénytelen gyermekek számát csökkenteni nem fogjuk.

Dr. Dobrovitssal szemben megjegyzi, hogy a maga részéről még nem tartja időszerűnek a megtermékenyítés nélkül házasságok propagálását; a gyermekvédő ligára vonatkozólag pedig, elismeri annak áldásos működését, de azt tapasztalja, hogy Pozsony ez ideig nem kapta meg a ligától azt, amit a támogatás fejében attól méltán elvárhatott volna.

Ezzel a mindenképen tanulságos és érdekes felszólásokat berekesztve, ez ülést bezárja.

Harmadik ülés 1908. március 26-án.

Elnök: dr. Pávai Vajna Gábor kir. tan. Jegyző: dr. Har dm u t h Károly.

Elnök megnyitja az ülést és felkéri dr. Komáromi Sándor kir. tan. urat előadásának megtartására.

Dr. Komáromi Sándor a gyomor chemismusának jelen állásáról tart előadást, mely előadás a Budapesti orvosi ujságban egész terjedelmében megjelent.

Elnök az előadónak érdekes fejtegetéseiért köszönetet szavaz és az ülést bezárja.

Negyedik ülés 1908. április 28-án.

Elnök dr. Mergl Ödön vár. tiszti főorvos. Jegyző dr. Limbacher Rezső.

Tárgy: dr. Stein Fülöp kir. tan. előadása „az alkoholismusról orvosi szempontból.“

Előadó a modern alkoholkérdés lényegének kifejtése után az alkoholelleses küzdelem sociális jelentőségével foglalkozik s szerinte alkoholismus alatt társadalmi betegséget értünk s alkoholista az, aki az alkohol élvezetének káros hatása alatt szenved.

Ismertnek tételezve fel az alkohol élettani hatását, nem terjeszkedik ki reá bővebben, csak azt jelzi, hogy az alkohol exquisit protoplasmaméreg s hogy hatása a szervezetre cumulativ. Kraepelin volt az első, aki a kis adagoknak az agyra való hatását tanulmányozta s azt tapasztalta, hogy a kis adag 24 órára leszállítja az agy különböző funkcióit. A figyelőképesség, az összeadóképesség stb. határozottan csökken. Több hónapig folytatott ezen kísérletei bizonyították, hogy ezen mindennapi károsodás az idők folyamán kumulálódik s az agy működését illetőleg a kísérleti egyének határozott különbségeket mutattak.

Alkoholbeteg tehát az, aki ezen összhalmazó hatás alatt áll.

Kraepelin kísérleteit eddig senki meg nem cáfolta, pedig már 8 év mult el azóta. Ujabban Leitinien, helsingfori tanár a stockholmi kongresszuson beszámolt különböző célból végzett állatkísérleteiről s a 600 állatnál tett megfigyelései alapján kimutatta, hogy 1. az alkohol kis adagban csökkenti a vér haemolitikus képességét, 2. a vér bactericid hatására befolyással nincsen, 3. hogy a fertőző betegségekkel szemben való ellenállást bizonyos fertőző kórral szemben lényegesen csökkenti s 4. hogy az utódokra határozottan káros befolyással bir.

E kísérletek mutatják, hogy mennyire nem indifferens a kisebb adagú alkohol ajánlása.

Foglalkozik azután az alkohol sokat vitatott s még ma is kétséges tápértékével, elismeri azt a tudományos igazságot, hogy az alkohol elégeése alkalmával energia szabadul fel, de eddig senkisé is bizonyította még, hogy ez energia igazán izom-energiává leszen.

Az alkoholnak a szervezetre való hatását illetőleg csak annyi bizonyos, hogy narkotizál s hogy az alkoholtól való tartózkodás eddig senki fiának még meg nem ártott. Meg lévén győződve tehát arról, hogy az alkohol a szervezetnek egyáltalában nem használ, továbbá, hogy annak tartós élvezete számos nyavalyának kútforrása, ennél fogva az abstinentia

ellen tudományos alapon sem lehet semmiféle érvet felhozni. Kraepelin kísérletei pedig meggyőzték arról, hogy csakis a teljes abstinencia menti meg a szervezetet az alkohol káros hatásától, mert a sokak által ártalmatlannak hirdetett kisebb mennyiségek is tönkre teszik a szervezetet.

Kárhoztatja a mérsékelten ivókat s igazat ad Forelnek, aki azt mondja, hogy ha sikerülne is az összes alkoholistákat kiirtani, mit sem érnénk el, mert pár év múlva a mérsékeltesek közül újabb alkoholistákat nyernénk.

Az orvosi karra az alkoholelleses küzdelemben nagy feladat vár, s ha nem is követeli tőlük, hogy mind beálljanak antialkoholistáknak, annyit mindenesetre várhat, hogy az alkoholt derűre-borúra ne ajánlják s hogy az antialkoholisták munkáját ne nehezítsék meg. Az orvosi kar van hivatva e fontos kulturális mozgalom zászlaját kezébe venni s tegye azt annál is inkább, mert az államtól ismert okoknál fogva sokat várni nem lehet.

Dr. Mergl elnök köszönetet mond első sorban előadónak szép előadásáért, áttérve a tárgyra csak annyit kíván megjegyezni, hogy Leitinien kísérletei, amikről neki is van tudomása, bizonyító erővel csak akkor fognak bírni, ha majd az emberre vonatkozólag hasonló eredményekről számolhat be.

Dr. Pávai felszólalásában rámutat azon ellentétekre, amik az alkohol tápértékét illetőleg még ma is fennállanak s ebben keresi az okot, hogy a hatalom nem helyezkedik az abstinensek álláspontjára. A kormány csak akkor fog előttük meghajolni, ha nem többé hypothesisekkel, hanem megdönthetetlen érvekkel fogják igazukat bizonyítani. Álláspontját szóval s írásban már több ízben kifejtette s ma is csak azt mondhatja, hogy a mérsékelt alkoholélvezet ellen semmi érvet felhozni nem lehet. Ő is ellensége a koncentrált szesznek s annak élvezete ellen eleitől fogva maga is küzdött.

Meg van győződve, hogy ha az antialkoholisták csak a pálinkaivás ellen küzdöttek volna, minden orvos követte volna őket.

Felszólalóval szemben dr. Pantocsek az abstinencia hívének vallja magát mert saját magán tapasztalta, hogy a legnagyobb fáradalmakat kibírja a szervezet célszerű élet-

móddal. Huszonkét évi vidéki gyakorlata alatt nehéz physikai munkát végzett, de soha sem volt szüksége az alkoholra.

Dr. Tauscher szívesen rendeli adott esetben az alkoholt mint stimulanst s hegyi túrái alkalmával — viz hiányában — itt-ott ő is tapasztalta annak stimuláló hatását.

Dr. Fischer Pávaival szemben bár elismeri ugyan hogy bizonyos szervezet egy bizonyos mennyiségű alkoholt minden nagyobb kár nélkül képes felhasználni, de a baj csupán az, hogy sohasem tudjuk azt a mennyiséget, amelyet az a bizonyos szervezet kár nélkül elbir. Ő csak azt óhajtja, hogy az orvosok arra a kérdésre, vajjon ihat-e rendszeresen a beteg alkoholt, mindig csak azt feleljék, hogy jobb, ha nem iszik. Mert a nemivás még eddig senkinek meg nem ártott. Az abstinencia ellen szerinte nem lehet orvosi szempontból küzdeni.

Dr. Stein replicája után, melyben az egyes felszólalók érveit igyekszik megdönteni s dr. Zsigárdy megjegyzései után, elnök köszönetet szavazva az előadónak az ülést berekeszti.

Ötödik ülés 1908. december 16-án.

Elnök: Dr. Pávai-Vajna Gábor. Jegyző: Dr. Hardtmuth Károly.

Elnök éles szavakkal ad kifejezést a felett való elégedetlenségének és méltatlankodásának, hogy az orvosi egyesület tagjai megdöbbentő közönyösséget és valóságos elfásultságot tanusítanak az egyesületi élet mindennemű megnyilvánulásával szemben; a tudományos estélyek valósággal konganak az ürességtől, a tudomány iránti szeretet és érdeklődés e kör falai közül mintegy kiveszett, sőt még a kartársi tisztesség is az utolsó idő sajnos tanúsága szerint egyik kartárs részéről valósággal lábbal tapostatott. Mind meg annyi szomorú, az egyesület belső világába mély bepillantást engedő jelenség, mely ellen küzdenünk kellene egyenként és összesen minden erkölcsi erőnkkel, a tudomány és társadalmi ethika minden eszközével, különben egyesületünk az erkölcsi csőd örvényében fog elpusztulni.

Sajnálattal kell megemlítenie, hogy a mára hirdetett betegmutatások is Dr. Schmid és Dr. Dobrovits főorvosok

lemondása folytán el fognak maradni. Mai tárgysorozatunk ekkép jelentékenyen megesorbulván, elnök a maga részéről kíván néhány esetről szólni: és pedig

1. az állami kórház belosztályán jelenleg egy „meningitis cerebrospinalis epidemica“ eset van kezelés alatt, mely typicusnak mondható és melynél Dr. Schmid főorvos diagnosticus és therapeuticus célból „lumbálpunctiót“ végzett. A betegnél typikus tarkómerevség, epistotonus, agyi tünetek, herpes labiális, hányinger van jelen. Differentiális diagnosis szempontjából a herpes biztosan kizárja a tuberkulózist.

Előadónak 1907. év folyamán alkalma nyílt Dr. Bókai János tanárral a lumbálpunctió gyógyértékéről értekezni, melynek feltétlen híveül vallotta magát Bókai tanár és annak eszközlését melyen ajánlotta. Előadó ellenben határozottan ellene van a punctiónak. Az állami kórházban 1906. év során előfordult több, ilyenmü eset pontos megfigyeléséből kifolyólag egyúttal arra a meggyőződésre is jutott, hogy e betegség (legalább egyénről egyénre) nem ragadós, hisz abban az időben ép látogatott orvosi kurzus volt az állami kórházban s sem a számos kollega sem az ápolószemélyzet közül senki sem fertőztetett a betegségtől. A punctió alkalmával nyert kevés folyadék csakis gócsövi vizsgálat és a foganatosítandó oltási kísérletek céljából bir értékkel. Maga a sok körültekintést és gyakorlott kezet megkívánó sebészi beavatkozás ép e szempontok miatt a gyakorlati életben teljesen kivihetetlen és gyógyítás céljából egyáltalán be sem vált. A pontos diagnosis a punctió mellőzésével, a klinikai tünetek értékelése révén amúgy is szigorúan megtehető.

2. Előadó ezután áttér 3 általa észlelt, acut sepsis képe alatt lefolyó „endocarditis ulcerosa septica“ esetnek az ismeretelésére. Egy konsultáción azonkívül észlelt 1 „myocarditis ulcerosa septica“ esetet. Azonkívül előadónak volt még egy másik esete is, melynél a typicus typhus kórképe alatt zajlott le egy endocarditis ulcerosa áttéti góczoktól kísérve. A klinikai kórkép ily esetekben nagyon elmosódott, nehéz az endocarditikus tünetek kiesése miatt a pontos diagnosist megtenni. Újabban is van kezelése alatt egy rendetlen lázaktól kísért endocarditis ulcerosa acuta esete. A streptococcus invázió kapuit

ily esetekben felfedezni éppenséggel nem sikerül, egy kryptogentikus septises fertőzésről beszélhetünk csupán.

Legközelebb előadó az endocarditis ulcerosáról, valamint a Spengler-féle oltásokról szándékozik egy előadás keretében értekezni.

3. Dr. Fischer Jakab megtartja a bejelentett előadását: „A törvényszéki orvos feladata kétes elmeállapotok“-nál.

Elnök ezen már Wienben, az idei elmeorvosok kongresszusán tartott előadásáért előadó úrnak meleg köszönetet mond.

Egyéb tárgy hiányában elnök az ülést berekeszti.

J e g y z é k e

azon tudományos társulatoknak és intézeteknek, melyekkel egyesületünk csereviszonyban áll és egyuttal felsorolása az utolsó küldeményeiknek.

V e r z e i c h n i s

der wissenschaftlichen Anstalten und Vereine, mit denen unser Verein den Schriftentausch unterhält und gleichzeitige Bestätigung der zuletzt eingesandten Schriften.

- Abbazia.* Zentralblatt für Thalassotherapie.
- Altenburg (Sachsen).* Naturforscher-Gesellschaft des Osterlandes.
Mitteilungen aus dem Osterlande, Neue Folge
13. Bd.
- Amsterdam.* Kön. Akademie van Wettenschappen.
Verhandlingen der koninklijke Akademie van
Wettenschappen
I. Sektion Deel IX. 5, 6, 7. Deel X. Nr. 1.
II. Sektion Deel XIII. 4–6. XIV. Nr. 1–4. Deel
XV. Nr. 1.
Jaarboek 1906, 1907, 1908.
Verslag der natuurkundige Afteling. Deel XVI. 1, 2.
XVII. 1, 2.
- Annaberg (Sachsen).* Verein für Naturkunde. 11. Bericht 1903.
- Augsburg.* Naturwissenschaftlicher Verein für Schwaben
und Neuburg.
38. Bericht.
- Aussig a. d. Elbe.* Naturwissenschaftlicher Verein.
- Bamberg.* Naturforschende Gesellschaft.
19. und 20. Bericht 1907.
- Basel.* Schweizerische naturforschende Gesellschaft.
Verhandlungen Bd. Nr. 19. Heft 2–3. Nr. 20.
Heft 1, 2.
- Batavia.* Kon. naturkund. Vereeniging in nederland.
India.
Naturkundig. Tydschrift voor Neederlandsch
Indie. Deel LXVII, LXVIII.
- Bécs (Wien).* Annalen des k. k. naturhistorischen Hof-
museums.
Bd. 21. Nr. 2–4. 22. Nr. 1–4. 23. Nr. 1–2.
K. k. Akademie der Wissenschaften.

Bécs (Wien)

Sitzungsberichte:

Abtg. I. 116 Bd. 6—10 Heft. 117 Bd. 1—10 Heft.
118 Bd. 1—4 Heft.Abtg. II. a. 116 Bd. 6—9 Heft. 117 Bd. 1—9 Heft.
118 Bd. 1—4 Heft.Abtg. II. b. 116 Bd. 6—10 Heft. 117 Bd. 1—10 Heft.
118 Bd. 1—5 Heft.Abtg. III. 116 Bd. 1—7 Heft. 117 Bd. 1—10 Heft.
118 Bd. 1—2 Heft.Mitteilungen d. praehist. Kommission II. Bd. Nr. 1.
Mitteilungen der Erdbebenkommission. Neue
Folge 32—45.

Register zu den Bänden 106—110 Nr. XV.

K. k. Zentralanstalt für Meteorologie und
Erdmagnetismus.

K. k. geologische Reichsanstalt.

Verhandlungen 1908. 1—18, 1909. 1—9.

K. k. geographische Gesellschaft.

Niederösterreichischer Gewerbeverein.

K. k. Landwirtschafts-Gesellschaft.

Entomologischer Verein.

15. Jahresbericht 1904.

Verein zur Verbreitung naturwiss. Kenntnisse.
Schriften 48. Bd.

Akademische Lesehalle.

5. Rechenschaftsbericht vom Jahre 1899—1902.

Österreichischer Touristen-Klub.

Leseverein der Hörer der technischen
Hochschule.*Békés Csaba.*

Múzeum-egyület.

II. évkönyv 1901—1902.

*Berlin.*Kön. preussische Akademie der Wissen-
schaften.

Sitzungsberichte 1908. I. LIII., 1909. I.—XXXIII.

Deutsche Geologische Gesellschaft.

Zeitschrift 60. Bd. 1—4. Heft, 61. Bd. 1—3. Heft.

Monatsberichte 1908. Nr. 5—12, 1909. Nr. 1—7.

Redaktion der Zeitschrift f. d. ges. Wissen-
schaften.

Redaktion der Fortschritte der Physik.

Botanischer Verein der Provinz Brandenburg.

Verhandlungen L. Jahrgang. 1907, 1908.

Bern.

Naturforschende Gesellschaft.

Mitteilungen 1908.

Allgemeine schweizerische Gesellschaft für
die gesammten Naturwissenschaften.

Verhandlungen 90. u. 91. Jahresversammlung

Besztercze.

Direktion der Gewerbeschule.

39. Jahresbericht.

Bielitz Biala.

Beskidenverein.

Mitteilungen I. Jahrgang 1, 2.

- Bologna* Accademie delle scienze.
Rendiconto, nuovo serie vol. XI. XII.
Memorie serie. Serie VI. Tomo 4 - 5.
- Bonn.* Niederreinische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde.
Sitzungsberichte 1907. I. und II. Hälfte. 1908. I. und II. Hälfte.
Naturwissenschaftlicher Verein der preussischen Rheinlande und Westfalens.
Verhandlungen des Vereines 64. Jahrgang 1907. I. u. II. Hälfte. 65. Jahrgang 1908. I. u. II. Hälfte.
- Bordeaux.* Société d. sciences physiques et naturelles.
Boston. Society of natur. History.
Proceedings Vol 34 Nr. 1-4.
Memoirs Volum 5. Nr. 10-11. Volum. 6. Nr. 1.
Occasional Papers. Fauna of New England. 8-10.
- Bremen.* Naturwiss. Verein.
Abhandlungen 19. Bd. 23. Heft.
Dr. *Schaumesland*: Darwin und seine Lehre.
- Bresslau.* Schlesische Gesellschaft für Vaterländ. Kultur.
81. Jahresbericht.
Die Verbreitung der Gefäßpflanzen in Schlesien.
Jahresheft des Vereines für schlesische Insektenkunde.
1. u. 2. Heft.
- Brooklin.* Museum Institute of arts and sciences.
Monographs VII. Bulletin Vol 1 Nr. 11-16.
- Brünn.* K. k. mährisch-schlesische Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues etc.
Naturforscher Verein.
Verhandlungen 45, 46. Bd.
Bericht der meteorolog. Kommission Nr. 25.
Ergebnisse der phänolog. Beobachtungen 1905.
Naturwissenschaftliche Sektion des Lehrervereines.
8. u. 9. Jahresbericht 1907 u. 1908.
- Bruzelles.* Académie royale des sciences.
Annuaire de anné 1908, 1909.
Bulletin de la classe de sciences 1907, Nr. 5-12, 1908, 1-12. 1909, 1-8.
Académie royale de médecine.
Bulletin Serie IV. Tomo XXII. Nr. 1-11. Tomo XXIII. Nr. 1-9.
Memoire couronne Tomo XIX. 4-11. XX. Nr. 1.
Société entomologique de Belgique.
- Budapest.* Magyar nemzeti muzeum.
Jelentés az 1907. és 1908. évi állapotról.
Magyar tudományos akadémia.
Akadémiai Értesítő 212 - 239
Almanach 1908-1909.

Budapest.

- Math. és természett. értesítő 26 kötet 1–5 füzet.
27 kötet 1–4 füzet.
Emlékbeszédek XIII. kötet 6–12, XIV. kötet 1–5
- M. k. természettudományi társulat.
Természettudományi Közlöny 488–495 füzet.
Pótfüzetek 91–95 füzet.
- A „Természet“ szerkesztősége.
IV. évfolyam 1–6.
- M. k. földtani intézet.
Évkönyv XVI. kötet 2–6 füzet, XVII. kötet 1 füzet.
Kiadványai:
Földtani Közlöny „Szabó“ füzet.
Évi jelentés 1906-ról, 1907-ről.
Magura és Abrudbánya környékének geológiai tábláinak magyarázata.
- Magyar földtani társulat.
Évi jelentés 1902, 1903-ról.
- Orsz. közegészségi egyesület.
Egészség 164–190. sz.
- Magyar ornithológiai központ.
Otto Hermann The method for ornithophaenologie.
„ „ Recensio critica automatica of the doctrine of Bird-migration.
- Magyar botanikai lapok.
VI., VII. és VIII. évf. 1–9. sz.
- A Rovartani Lapok szerkesztősége.
Rovartani Lapok XV. kötet 3–10.
- A muzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőisége útján érkezett küldemények.
Jelentés az 1907. és 1908. évi működéséről.
A muzeumok és könyvtárak országos tanácsának VI és VII. évi jelentése.
Csányi Károly A budapesti amateur gyűjtemények lajstroma.
Csikó Ernő Magyarország bogár-faunája.
Museum és könyvtári értesítő I.—III. évf.
Dr. Kertész C. Catalogus dipterorum Volumen III, IV., V.
Dr. Posta Béla Szabályzati minták muzeumok és könyvtárak részére. I–VII.
Dr. Tragor Ignác Váczi könyv.
Szalay Imre Tájékoztató muzeumok és könyvtárak építésére és berendezésére.
Dr. Balás Károly A népesedés.
Balogh Pál A népfajok Magyarországon.
Magyar Minerva III. évf.
- A m. kir. földmívelési ministerium adományai.
Réthy Antal: 1900, 1902 és 1907. magyarországi földrengések.
Erdész ti kísérletek. IX. évf. 1–4 sz. X. évf. 1–4. XI. évf. 1–2 sz.
- Budapest főváros statisztikai hivatala.
Közleményei XXXVI. kötet Évkönyv IX. évf.
Société Linné.

- Cairo.* Société Khediviale de géographie.
Cambridge. (North-America.) Muzeum of comparative Zoology at Harward
 College.
 Bulletin Vol. L, LI, LII, LIII.
 Annual report 1906 = 1907, 1907 1908.
Alexandre Agassir: An Adress.
Louis Agassir: Words spoken.
- Cassel.* Verein für Naturkunde.
 Abhandlungen und Bericht 51.
- Chemnitz (Sachsen.)* Naturwissenschaftliche Gesellschaft.
 15. Bericht.
- Cherbourg.* Société des sciences naturelles.
 Memoires Tome. XXXIV.
- Christiania.* Kon. norweg. Univers.
 G. Henriksen: Sundry geological problems.
- Chur.* Naturforscher-Gesellschaft für Graubünden.
 L. Jahresbericht.
- Cincinnati.* Ohio U. S. A. Lloyd library
 Reproduction-series Nr. 14.
 Mycological-series Nr. 3
- Cordoba.* Academia nacional de ciencias.
Dél-Am., (Rep. Argent.)
- Czernowitz.* Verein für Landeskultur.
- Debreczen.* Városi muzeum.
 Kiadványa II. sz.
- Danzig.* Naturforschende Gesellschaft.
 Schriften. Neue Folge. XII. Bd., II. 1–2.
 Katalog der Bibliothek. I. Heft.
 Westpreussischer botanisch zoologischer
 Verein.
 30 Bericht 1908.
- Darmstadt.* Verein für Erdkunde. Grossherzogl. Geo-
 logische Landesanstalt.
 Notizblatt. IV. Folge, 27., 28., 29. Heft.
- Dessau.* Naturwissenschaftlicher Verein.
- Dijon.* Académie de sciences.
- Dorpat.* Naturforscher-Gesellschaft.
 Sitzungsberichte 16. 1–4, 17. 1 4 Bd.
 Schriften Nr. XIX.
- Dresden.* Naturwissenschaftliche Gesellschaft Isis.
 Sitzungsberichte und Abhandlungen, Jahrg. 1907
 u. 1908
 Gesellschaft für Natur- u. Heilkunde.
 Jahresbericht 1906 1907, 1907–1908, 1908–1909.
 Gesellschaft für Botanik und Gartenbau.
- Dublin.* Royal Irish Academie.
 Royal geological society.
- Dürkheim a. d. Haardt.* Polychia naturwissenschaftlicher Verein
 der Rheimpfalz.
 Mitteilungen der Polychia Nr. 22, 23, 24.

- Dürkheim a. d. Haardt.* Dr. H. Schäffer: Vortrag über die Stirnwaffen.
Ebler: Der Arsengehalt der Maxquelle.
Zwick: Stabilitätstheorie.
- Ekaterinburg.* Société Ouralienne de médecine.
- Elberfeld.* Naturwissenschaftlicher Verein.
Jahresberichte Heft XII.
Dr. Heckmann: Bericht über die Tätigkeit des
chemischen Untersuchungsamtes.
- Emden.* Naturforscher-Gesellschaft.
91., 92. 93. Jahresbericht.
- Erfurt.* Kön. Akademie gemeinnütziger Wissen-
schaften.
Jahrbücher. Neue Folge, Heft 33 u. 34.
- Fiume.* Naturwissenschaftlicher Klub.
Mitteilungen VIII. Jahrgang.
- San Francisco.* Academy of sciences.
(California.) Proceedings Vol I. 1-6. Vol III. 1-48.
- Frankfurt a. M.* Physikalischer Verein.
Senkenberg'sche Naturforscher-Gesellschaft.
Bericht 1907, 1908, 1909.
Festschrift anlässlich der Erbauung des neuen
Museums.
Zoologische Gesellschaft.
- Frankfurt a. d. Oder* Naturwissenschaftlicher Verein für den Re-
gierungsbezirk Frankfurt a. d. O.
„Helios“ 24. 25. Bd.
- Freiburg in Breisgau.* Gesellschaft zur Beförderung der Natur-
wissenschaften.
- Fulda.* Verein für Naturkunde.
- Gent.* Naturwissenschaftl. Gesellschaft „Natura.“
- Genua.* R. accademica medica.
- Gera.* Gesellschaft v. Freunden d. Naturwissensch.
Bericht über die 50-jährige Jubelfeier.
49. u. 50. Jahresbericht.
- Giessen.* Oberhessische Gesellschaft für Natur- und
Heilkunde.
Bericht 1907-1908. Naturwissenschaftl. Abtg.
Bd. 2. Medizinische Abtg. Bd. 3-4.
- Görlitz.* Naturforschende Gesellschaft.
Abhandlungen 26. Bd.
- Göttingen.* Kön. Gesellschaft der Wissenschaften.
Nachrichten der mathem. physik. Klasse 1908.
Heft 1 4. 1909 Heft 1-2.
Geschäftliche Mitteilungen 1908. Heft 1-3, 1909.
Heft 1.
- Graz.* Naturwissenschaftl. Verein für Steiermark.
Mitteilungen Bd. 43 Heft 1-2, 44 Heft 1, 2,
45 Heft 1-2. Haupt Repertorium.
Verein der Ärzte.
Mitteilungen Jahrgang 1907, 1908, 1909. 1-12.
K. k. Landwirtschafts-Gesellschaft.

- Halle a. d. Saale.* Kaiserl. Leopoldinisch-Carolinische deutsche Akademie der Naturforscher.
„Leopoldina“ 42. Heft Nr. 1–12. 43 Heft 1–12.
44. Heft 1–12. 45. Heft 1–11.
Naturforschende Gesellschaft.
Abhandlungen 1901, 12–13. Bd.
- Hamburg.* Naturhistorischer Verein.
Verhandlungen 1905–1907.
- Hanau.* Wetterauer Gesellschaft f. d. ges. Naturkunde.
Festschrift zur Feier des 100-jährigen Bestehens
1908.
Geschichte der Wetter. Gesellschaft 1908.
- Hannover.* Naturhistorische Gesellschaft.
55–57. Jahresbericht.
- Heidelberg.* Naturhistorisch-Medizinischer Verein.
Verhandlungen. Neue Folge. VIII. Bd. 5. Heft.
IX. Bd. 1–4. Heft. X. Bd. 1–2. Heft.
- Helsingfors.* Finska Vetenskaps societeten.
Förhandlingar XLVI. 1903–1904.
L'observatoire magnetique et meteorologique.
Meteorologisches Jahrbuch 1901, 1902.
Heinrichs Etat des glaces et des neiges 1893–1894
Observations 1896–97, 1897–1898.
- Igló.* Magyarországi Kárpát-egyesület.
Evkönyv. 35. és 36. évf.
- Insbruck.* Ferdinandeum für Tirol und Vorarlberg.
Zeitschrift Folge 3. Heft. 51. 52.
- Kansas.*
(*North-America.*) The University. Academy of sciences.
Bulletin of the University of Kansas
Vol. IX. Nr. 5.
- Kassa.* Kassai muzeum.
A kassai muzeum leiró lajstroma. Vezető a
kassai muzeum gyűjteményeibe.
- Kézsmárk.* Szepesi orvos-gyógyszerészeti egyesület.
Évkönyv 1901-ről.
- Kiel.* Naturwissenschaftlicher Verein für Schles-
wig Holstein.
Schriften Bd. 14. I. Heft.
- Klagenfurt.* Naturhist. Landesmuseum von Kärnthen
Karinthia 1908. Nr. 1–6. 1909. 1–5. Jahrbuch
28. Heft.
- Kolozsvár.* Erdélyi Muzeumegetlet
Az erdélyi nemzeti muzeum könyvtára feles-
számu könyveinek jegyzéke. 1–2 füzet.
Értesítő IV. kötet 1. füzet.
Muzeumi füzetek II. kötet 1907.
Orvos-természettudományi társulat.
Értesítő 25. kötet.
- Königsberg.* Kön. physikal. ökonomische Gesellschaft.
Schriften 47. u. 48. 49. Jahrgang.

- Kopenhagen.* Kongelige Danske Videnskabernes Selskab.
Oversigt over det kon. dans. Vid. Sels, 1907 Nr.
2 6. 1908 Nr. 1—6, 1909 Nr. 1 3.
Naturhistorischer Verein.
Videnskabeliger Meddelelser for 1907, 1908.
- Krakau.* K. Akademie der Wissenschaften.
Bulletin international.
Mathem. Klasse 1908 Nr. 1—10, 1909 Nr. 1—7.
Phylog. Klasse 1908 Nr. 1—10, 1909 Nr. 1—7.
Katalog 1908.
Naturhistorischer Verein.
- La Plata.* Demographia
(Buenos Ayres). Anno 1900—1902.
- Landshut (Bayern.)* Naturwissenschaftlicher Verein.
18. Bericht 1904—1906.
- Lausanne.* Société vaudoise des sciences naturelles.
Bulletins de la société Vol. XLIV. 160—166.
- Leipzig.* Kön. Gesellschaft der Wissenschaften.
Bericht über die Verhandlungen der kön. Gesell-
schaft 60. Bd. 1—8, 61. Bd. 1—3
Fürstl. Jablonovskysche Gesellschaft.
Jahresbericht 1908.
- Linz.* Museum Francisco-Carolinum.
65., 66. u. 67. Jahresbericht.
- Liverpool.* Literary and philosophical society.
Proceedings of the lit. and. philosoph. Soc. Nr. XL.
- London.* Royal society.
- Lucca.* Accademie Lucchese di science, lettere ed arti.
Atti della Accademia, Tomo XXX.
- Lüneburg.* Naturwissenschaftlicher Verein.
Jahreshefte Nr. XVII. 1905—1907.
- Luxemburg.* Verein Luxemburger Naturfreunde.
„Fauna“ 13. Jahrgang.
Société G. d. de Botanique.
Recueil des memoires et des travaux publié par
la société G. d. de Botanique Nr. XV. 1901.
- Magdeburg.* Museum für Natur und Heilkunde.
I. Bd. Heft 4.
- Manchester.* Literary and philosophical society.
- Mannheim.* Verein für Naturkunde.
- Marburg.* Verein zur Beförderung der ges. Natur-
wissenschaft.
Sitzungsbericht 1907—1908.
- Mármarossziget.* Orvos gyógyyszerészeti egyesület.
I. évkönyv. 1895—1898.
- Mecklenburg.* Verein der Freunde der Naturgeschichte.
Archiv des Vereines, 61, 62. Jahrgang.
- Meissen.* „Isis“ Naturwissenschaftliche Gesellschaft
Mitteilungen 1907—1908.

- Milano.* Reale Istituto Lombardo die science, lettere ed arti.
Rendiconti Serie II. Volume 40 Nr. 17-20, Vol. 41 Nr. 1-10, 42 Nr. 1-15.
Memoire Vol. 20 Fasc. X.
Società geologica.
Indicie generale 1902.
Società italiana die science naturali.
Atti della societa, Vol. XLVI, XLVII Fasc. 1-4.
- Miskolcz.* A borsod miskolczi közművelődési és muzeum-egylet.
- Modena.* Real Accademia die science, lettere ed arti.
Memoire della academia, Serie III, Volum 7.
- Moscou.* Societé imperiale des Naturalistes.
- München.* K. bayerische Akademie der Wissenschaften.
Sitzungsberichte der math. physik. Klasse 1908.
Heft 1-2. Jahrgang 1909. 1-14.
Abhandlungen der math. phys. Klasse Erster Supplementband 1908. 1-4. 23. Bd. 3 Abtl. 24. Bd. 2. Abtl. und 1 Supplem. Bd. 5. 6. Abt.
Knapp Justus v. Lieben.
Dr. *Zittel* Über wissenschaftliche Wahrheit.
Ärztlicher Verein.
Sitzungsberichte XVI. Bd. 1906. XVII. Bd. 1907. XVIII. Bd. 1908.
Ornithologischer Verein.
Verhandlungen VII. u. VIII.
- Münster.* Westfälischer Provincial-Verein für Wissenschaft und Kunst.
36. u. 37. Jahresbericht
- Montevideo.* Museo nacional.
Annales de museo nacional.
Volumen VI. Tomo III. Volumen VII. Tomo IV.
Section hystorico-philosophica 1904 Tomo I-II.
- Nagybánya.* Muzeumegyesület.
A muzeumegyesület értesítője 1903 és 1904 ről.
- Nagyszeben.* Verein für Naturwissenschaft.
Verhandlungen und Mitteilungen, 56, 57, 58. Bd
- Nagyvárad.* Biharmegyei orvos-gyógyszerész-egylet.
Az egylet szakülései. 49. évf.
- Nancy.* Societé des sciences.
Bulletin des séances.
Tomo VI. 1-IV.
- New-York.* American Museum of natural history.
- Nürnberg.* Naturhistorische Gesellschaft.
Abhandlungen 16. u. 17., Jahresbericht 1905
Dr. *Josef Reindl.* Über Siegmund Günther.
- Offenbach.* Verein für Naturkunde.
43-50. Bericht über die Tätigkeit des Vereines.

- Olmütz.* Naturwissenschaftliche Sektion des Vereines
Botanischer Garten.
I. Bericht 1903/4 1904,5.
- Palermo.* Accademia de science, lettere e belle arti.
Atti della accademia, II. Serie. Volume VIII.
- Passau.* Naturforscher Verein.
20. Bericht des Naturhistorischen Vereines.
- Pécs.* Pécs Baranyamegyei muzeumegyesület.
Értesítő I. évf. 3. füzet.
- Philadelphia.* Academy of natural sciences.
Proceedings of the academie Volume 58–61.
- Pisa.* Società toscana di science naturali.
Atti della societa, Vol. 17. Nr. 1–5, 18. Nr. 2–4.
- Pozsony.* A Westungarischer Weinbergsbote szer-
kesztősége.
1907, 1908., 1909 évfolyam.
- Prag.* Kön. böhm. Gesellsch. der Wissenschaften.
Sitzungsberichte 1904. Jahresberichte 1904
Verein Böhmischer Landwirte.
Naturhistorischer Verein „Lotos.“
„Lotos“ Zeitschrift. Jahrgang 1907.
Lese und Redehalle der deutschen Studenten
in Prag.
58., 59. u. 60. Bericht.
- Regensburg.* Naturwissenschaftlicher Verein.
Berichte des Vereines, XI. Heft 1905–1906.
Botanische Gesellschaft.
Denkschriften der botan. Gesellschaft. VIII. Bd.
Neue Folge IX. Bd. Neue Folge IV. Bd.
- Reichenberg.* Verein der Naturfreunde.
Mitteilungen, Jahrgang 38, 39.
- Riga.* Naturforscher Verein.
Arbeiten, Neue Folge 11. Heft. Korrespondenz-
blatt L., Ll., Lll.
- Rio de Janeiro.* Archivos do museo nacional.
Volume X. 1897–1899.
Revista de museo nacional. Volume I. 1896.
- Salzburg.* K. k. Landwirtschaftliche Gesellschaft.
- Sao Paulo (Brazilia).* Societate scientifica.
Revista Nr. 2.
- Szepesi Szt. György.* Székely nemzeti muzeum.
Jelentés a 1907. évi állapotról.
- Stettin.* Entomologischer Verein.
Entomologische Zeitschrift, 70. Jahrgang 1–2.
71. Jahrgang 1.
- St. Gallen.* Naturwissenschaftliche Gesellschaft.
Jahrbuch 1906, 1907.
- St. Louis.* Academy of sciences.
Transactions of the Academie, Vol. XVI. 8, 9.
XVII. 1, 2. XVIII. 1.

- Stockholm.* K. svenska-vetenskaps-Academie.
 Observation meteorologique suedoises, 1906, 1907, 1908.
 Accessionskatalog, 1905, 1906, 1907.
 Handlingar 42. Bd. 5—12. 43. Bd. 1 12. 44. Bd. 1—4. 45. Bd. 1—2.
 Arkiv för matem. Bd. 4. Nr. 1—4. 5. Nr. 1—4.
 " " mineral " 3. Nr. 1—3.
 " " botanik " 7. 1—4, Bd. 8. H. 1—4. Bd. 9. H. 1.
 " " zoology " 4. Nr. 1—4. Bd. 5. 1—4.
 Arsbock för år 1907, 1908. 1009.
 Lefnadsteckningar Bd. 4.
 Le Prix Nobel en 1905—1906.
 Meddelanden från K. u. Nobel Institut Bd. 1. Nr. 7—15.
 Entomologisk Tidskrift.
 Arg. 28. H. 1—4. 29. H. 1—4.
- St. Petersburg.* Academie imperiale des sciences.
 Bulletin de l'academie V. Serie, Tomo 25. VI. Serie, 10—18.
 Catalogue des livres publiées par l'acad. I. Publiée en langue russe 1902.
- Stuttgart.* Naturwissenschaftliche Gesellschaft.
 Jahreshfte 64. Jahrgang mit 2 Beilagen.
- Temesvár.* Délmagyarországi orvos-természettudományi egyesület.
 Természettudományi füzetek, 31., 32. és 33. évf. I. füzet.
- Trencsén.* Természettudományi társulat.
 A természett. társulat évkönyve 1906—1907.
- Turócz-Szt.-Márton.* Slovenska musealna Spoloinost.
 Casopis Roznik 11 Cislo 1-6, Roznik 12, Cislo 1-3. Sbornik Roznik 13. Sv. 1—2, 14. Sv. 1.
- Udine.* Assoziacione agraria Friulana.
- Upsala.* Regia societas scientiarium.
 Nova acta Serie IV. Vol. I. Fasc. II. Vol. II. Fasc. 1.
 Ärztlicher Verein.
 Förhandlingar Bd. XIII. H. 1—6 et Supplement. XIV. H. 1—8.
- Utrecht.* Kon. nederlandsch. meteorolog. Institut.
 Annuaire meteorologique pro 1906 A. B. 1907. A. B. Mederlingen Nr. 102. 5—7.
- Venezia.* R. istituto veneto di scienze, lettere ed arti.
- Washington.* Smithsonian Institution.
 Bulletin of the united states national museum, Nr. 61—65.
 Proceedings Vol. 33, 34, 35.
 Special Bulletin. *Mitting.* American Hydroids Contributions from the United States Herbarium Volume X. 6—7 XII. 1—10, XII. 1.
 Report on the progress of the U. S. National museum 1908.

- U. S. Department of agriculture.
Annual report 1907.
- Wernigerode.*
Wiesbaden. Naturwissenschaftlicher Verein des Harzes.
Nassauischer Verein für Naturkunde.
Jahrbücher des Vereines, Jahrgang 60, 61 u. 62.
- Würzburg.* Physikalisch-medezinische Gesellschaft.
Sitzungsberichte 1907. Nr. 1–8. 1908. Nr. 1–6.
Polytechnischer Zentral-Verein.
- Zágráb. (Agram).* Kir. egyetem.
Memzeti Muzeum.
Vjesnik Hravatskopa arheoloskoga Drustra nove
serije sveska VI. 1902.
- Zürich.* Naturforschende Gesellschaft.
Vierteljahrschrift, 52. Jahrgang, 1–4. Heft. 53.
Jahrgang 1–3. Heft.
Physikalische Gesellschaft.
Mitteilungen 1903, 3. u. 5. H.
- Zweibrücken.*
Zwickau. Naturhistorischer Verein.
Verein für Naturkunde.
Jahresbericht des Vereines 1902.

Névjegyzéke

a pozsonyi orvos-természettudományi egyesület tagjainak
1909. december 15-én.

Verzeichniss

der Mitglieder des Vereines für Natur- und Heilkunde zu
Pozsony am 1. Dezember 1909.

I. Az egyesület tisztviselői. — Vereinsleitung.

Elnök: Dr. *Pantocsek József*, a m. kir. áll. kórház igazgató orvosa.

Másodelnök: *Pirchala Imre*, tankerületi főigazgató.

Titkárok: Dr. *Fischer Jakab*, a m. kir. áll. kórház főorvosa és *Schwicker Alfréd*, a m. kir. állami főreáliskola tanára.

Könyvtáros: *Mergl Károly*, népiskolai tanító.

Pénztáros: Dr. *Heim Oszkár* gyógyszerész.

Gyűjteménytárőre: *Feigler Ferencz*, népiskolai főtanító, ipariskolai igazgató.

Segédőr: *Langer Sándor*, néptanító.

Háznagy: Dr. *Kováts Lajos*, Pozsony szab. kir. város kerületi orvosa.

a) Orvosi szakosztály. — Ärztliche Abteilung.

Elnök: Dr. *Pávai Vajna Gábor*, kir. tan., a m. kir. állami kórház főorvosa.

Másodelnök: Dr. *Mergl Károly*, városi tiszti főorvos.

Jegyzők: Dr. *Hardtmuth Károly*, Pozsony megye központi járásorvosa és Dr. *Limbacher Rezső*, tanársegéd.

Választmányi tagok: Dr. *Dobrovits Mátyás*, kir. tan., a m. kir. áll. kórház főorvosa, dr. *Tauscher Béla*, kir. tan., városi főorvos és dr. *Zsigárdy Aladár*, megyei főorvos.

b) Természettudományi szakosztály. — Naturwissenschaftliche Abteilung.

Elnök: *Polikeit Károly*, a kir. kath. főgimnázium igazgatója.

Másodelnök: *Bäumler András*, városi képviselő, magánzó.

Jegyzők: *Ilerczegh Kamilla*, áll. tanítónő képzői tanár, *Klatt Román*, főgymn. tanár.

Választmányi tagok: *Krammer József*, polgáriskolai igazgató. *Szép Rezső*, lyceumi tanár és *Zorkóczy Samu* lyceumi igazgató tanár

II. Tiszteletbeli tagok. — Ehrenmitglieder

- b. *Eötvös Loránd* v. b. t. tanácsos, egyet. tanár Budapest Eszterházy utca 3.
Fraknói Vilmos, püspök, a muzeumok és könyvtárak orsz. felügyelője. „ Muz. kör-út 14-16.
 Dr. *Kepes Gyula*, m. kir. honvéd-főtörzsorvos Budapest
Konkoly-Thege Miklós, kir. tan., a meteorologiai intézet igazgatója Budapest
 5 báró Dr. *Korányi Frigyes*, egyet. tanár „
Lénárd Fülöp, egyetemi tanár, titk. tanács. Heidelb.
 b. *Mednyánszky Dénes*, kamarás Wien Schottenfeldg. 83.
Ortvay Tivadar, apát, pápai kamarás . . . Budapest József kör-út 67.
Payer Gyula, lovag Wien Bechardgasse 24.
 10 Dr. *Purjesz Zsigmond*, egyet. tan., udv. tanács. Kolozsvár
 Dr. *Suess Ede*, a wieni tud. akadémia elnöke Wien Afrikanergasse 9.
Szalay Imre, min. tanácsos, a Nemzeti Múzeum igazgatója Budapest
Toula Ferencz, udv. tan. műegyetemi tanár Wien Kirchengasse 19.
Wilczek János, gróf, valós. b. t. t. „ Herrengasse 5.

III. Levelező tagok. — Korrespondierende Mitglieder.

- Apáthy István*, egyet. tanár Kolozsvár
Biró Lajos, tanár, a nemzeti muzeum őre Budapest Kalvária tér 3.
 Dr. *Brancsik Károly*, kir. tan., megy. főorvos Trencsén
Chernel István, földbirtokos, Kőszeg
 5 Dr. *Dégen Árpád*, egyet. m. tanár Budapest Városlig. fasor 20.
 Dr. *Fülárszky Nándor*, a nemzeti muzeum osztályigazgatója „ I. Budafoki út 13.
Hermann Ottó, a m. ornithologiai központ igazgató főnöke „ József kör út C5.
Holub Emil, ev. lelkész Podbrágy
 Dr. *Horváth Géza*, a nemzeti muzeum osztályigazgatója Budapest Délibáb utca 15.
 10 Dr. *Krenner József Sándor*, udv. tanácsos, egyet. tanár „ Muz. kör-út 14-16.
 Dr. *Lengyel Bela*, min. tan. egyet. tanár „ Pipa utca 6.
 Dr. *Zahlbruckner Alajos*, muz. osztályvezető Bécs

IV. Rendes tagok. — Ordentliche Mitglieder.

- Dr. *Aich Nándor*, vár. ker. orvos Pozsony Széplak utca 8.
Angermayer Károly, könyvnyomdatulajdonos „ Ventur utca 9.
Bacsák Pál, kir. tan., a Pálffy herc. uradalom igazgatója „ Stefania út 9.
 Dr. *Balczár Géza*, orvos Királyhida Mosonmegye.
 5 Dr. *Bárány Henrik*, nőorvos Pozsony Deák utca 4.
Bartal György, orsz. képviselő „ Mihályutca 4.
Bauer Károly „ Széchenyi utca 5
Bäumler András, házbirtokos „ Frigyes fhg. út 26.
Bettelheim H. F., ny. takarékpénztári igazgató „ Mihály utca 9.
 10 *Biermann Gusztáv*, házbirtokos „ Védcsölöp utca 59.
Bittera Károly, m. kir. főreáliskolai tanár „ Védcsölöp utca 34.
 Dr. *Bódy Jenő*, vizgyógyintézeti igazgató „
 Dr. *Bogsch Géza*, nőorvos „ Frigyes fhg. út 4.
 Dr. *Boldizsár Zoltán*, honv. főorvos „

15	Dr. <i>Buchsbaum József</i> , orvos	Pozsony	Ország út 17.
	Dr. <i>Bugél Ferencz</i> , fogorvos	„	Halászkapu utca 1.
	Dr. <i>Celler Nándor</i> , orvos	„	Széplak utca 13.
	Dr. <i>Dobrovits Mátyás</i> kir. tan., a n. kir. áll. kórház főorvosa	„	Mihály utca 10.
	Dr. <i>Dolezal Venczel</i> , cs. és kir. törzsorvos	„	Jókai utca 15.
20	<i>Duschinszky Frigyes</i> keresk., vár. képviselő	„	Kórház utca 1.
	<i>Éder István</i> , könyvnyomdatulajdonos	„	Krisztina utca 15.
	<i>Eisner Lőrincz</i> m. á. v. főmérnök	„	Justi sor 27.
	Dr. <i>Engel Gusztáv</i> községi orvos. tb. megyei főorvos	Nezsider	
	Dr. <i>Falb Virgil</i> , betegs. pénztár orvos	Pozsony	Grössling utca 10.
25	<i>Feigler Ferencz</i> , ipariskolai igazgató	„	Sánc út 26.
	<i>Feliedes Emil</i> , takarékpénztári igazgató	„	Edl utca 3.
	Dr. <i>Fésüs György</i> , udv. tanácsos, jogak. igazgató	„	Kossuth Lajost. 21.
	Dr. <i>Fischer Jakab</i> , áll. kórh. főorvos	„	Lőrinczkapu u. 10.
	Dr. <i>Fischer Lipót</i> , orvos	„	Vörösmarty u. 5.
30	Dr. <i>Fischer Samu</i> , orvos	„	Baross utca 8.
	<i>Fischer Zsigmond</i> , gyáros v. képviselő	„	Ország út 19.
	Dr. <i>Förster Lajos</i> , vasuti orvos	„	Frigyes fhg. út 12.
	<i>Frideczky Árpád</i> , uradalmi titkár	„	Vadász sor 6.
	Dr. <i>Glaser Károly</i> nőorvos, betegs. pénztári főorvos	„	Szilágyi D. u. 37.
35	Dr. <i>Glaser Károly</i> , ügyvéd.	„	Lőrinczkapu utca.
	<i>Grailich Sándor</i> , ny. jószágigazgató	Pozsony	Gyurkovich utca.
	<i>Greiner Mihály</i> , tanár	„	Günther utca 10.
	Dr. <i>Guttman Lipót</i> , fogorvos	„	Csáky tér 1.
	Dr. <i>Hardmuth Károly</i> , járás orvos	„	Mihály utca 6.
40	Dr. <i>Hauer Ernő</i> , műtőorvos, államvasutiorv.	„	Ujtelep 3.
	Dr. <i>Hecht Dávid</i> , orvos	„	Kossuth L. tér 21.
	Dr. <i>Heim Oszkár</i> , gyógyszerész	„	Vásártér 26.
	<i>Hegedűs József</i> , gyógyszerész	„	Lőrinczkapu utca 1.
	<i>Heim Vendel</i> , gyógyszerész	„	Vásártér 26.
45	<i>Herczegh Kamilla</i> , áll. tanító képezdei tanár	„	Széchenyi utca 3.
	<i>Hirshmann Nándor</i> , lyceumi igazgató	„	Védcölöp utca 64.
	<i>Hollerung Károly</i> , főesperes	Modor	
	<i>Jancsó Gabriella</i> , tanítónő	Pozsony	Stefánia út 3.
	Dr. <i>Jász István</i> , ker. orvos	„	Alberttér 1.
50	<i>Kánya Richárd</i> , városi tanácsos	„	Haltér 4.
	<i>Kapeller Teréz</i> , tanítónő	„	Stefánia út 5.
	<i>Kasztner Emil</i> , néptanító	„	Vödric 17.
	<i>Klatt Román</i> , főgymn. tanár	„	Szilágyi D. utca 25.
	<i>Knüppel Gyula</i> , főreáliskolai tanár	„	Ujtelep.
55	Dr. <i>Kováts Ferencz</i> , jogtudor, jogakad. tanár	„	Ujtelep 3.
	Dr. <i>Kováts Lajos</i> , ker. orvos	„	Kossuth Lajost. 19.
	<i>Korarik Mihály</i> , evang. tanító. Az evang. tanítóegyesület képviselőjében	„	
	Dr. <i>Kramholz Leó</i> , cs. és kir. ezredorvos	„	
	Dr. <i>König Ignác</i> , fogorvos	„	Lőrinczkapu utca.
60	<i>Krammer József</i> , polgárisk. igazgató	„	
	Dr. <i>Kropil János</i> , orvos	„	Zöldszoba utca 1.
	Dr. <i>Kugler Károly</i> , orvos	„	Szilágyi D. u. 35.
	<i>Kutsera István</i> , városi rendőrfőkapitány	„	Kahlebergdűlő 364
	<i>Lanfranchi Luigi</i> , vállalkozó	„	Justisor 5.
65	<i>Langer Sándor</i> , néptanító	„	
	Dr. <i>Lendl Adolf</i> , egy. m. tanár	Budapest	Donáti utca 7.
	Dr. <i>Limbacher Rezső</i> , tanársegéd	Pozsony	Lagy Lajos tér 26.

	Dr. <i>Lindner Ignác</i> , ny. ker. orvos	Pozsony	Kempelen utca 14.
	Dr. <i>Lippay Sándor</i> , a m. kir. áll. kórh. főorv.	"	Ventur utca 24.
70	Dr. <i>Lőwy János</i> , orvos	"	Izabella utca 6.
	Dr. <i>Lénard József</i> , orvos	"	Szilágyi D. utca 9.
	<i>Ludwig János</i> , nagykereskedő	"	Kereszt utca 74.
	Dr. <i>Mahler Miksa</i> , főreálisk. tanár	"	Szilágyi D. utca 33.
	Dr. <i>Márton Sándor</i> orvos	"	Széplak utca.
75	<i>Mayer Henrik</i> , a m. kir. vincellér isk. igazg.	"	Kir. vincellérisk.
	<i>Meissl Ferencz</i> , gyógyszerész	Bazin	
	<i>Merényi Ödön</i> , gyógyszerész	Pozsony	Stefánia út.
	<i>Mergl Károly</i> , néptanító	"	Szilágyi utca 5.
	Dr. <i>Mergl Ödön</i> , tiszti főorvos	"	Izabella utca 10.
80	Dr. <i>Michaelis Béla</i> , vegyész	"	Ujtelep 7.
	Dr. <i>Munker Henrik</i> , a m. kir. áll. kórház prosektora	"	Duna utca 58.
	<i>Munker Sándor</i> magánzó	Pozsony	Duna utca 58.
	<i>Ujlaki Neiszidler Károly</i> , takp. igargató	"	Széplak utca 2.
	Dr. <i>Neuberger János</i> orvos	"	Erzsébet utca 14.
85	<i>Nirschy Ferencz</i> birtokos	"	Kertész utca 39.
	Dr. <i>Oeller György</i> orvos	Rajka	
	<i>Palugyay Károly</i> szálló tulajdonos	Pozsony	Zöldfa szálló
	<i>Palugyay József</i> udv. tanácsos, bor-nagy- kereskedő	"	Lamacsi út 1.
	Dr. <i>Pantocsek József</i> az áll. kórház igazg.	"	Állami kórház
90	<i>Papánek János</i> hivatalnok	"	Andrássy utca 9.
	Dr. <i>Pávay-Vajna Gábor</i> k. tan., áll. kórházi főorvos	"	Lőrinczkapu u. 22.
	Dr. <i>Payer Endre</i> fogorvos	"	Kossuth Lajost. 5.
	Dr. <i>Petrikovits Kálmán</i> orvos	Nyitra	Zsámbokrét
	<i>Pirchala Imre</i> tanker. főigazgató	"	Széplak utca 2.
95	<i>Polgár Gyula</i> gyógyszerész	"	Frigyes fhg. út 20.
	<i>Plíkei Károly</i> főgimnáziumi igazgató	"	kir. kath. főgym.
	Gróf <i>Pongrácz Frigyes</i> v. b. t.	"	Rózsa utca 5.
	Uj. <i>Rigele Agoston</i> takarékpénztári tisztviselő	"	Stefánia út 5.
	Dr. <i>Rosenbaum Sándor</i> orvos	"	Ventur utca.
100	Dr. <i>Rotter Lajos</i> cs. és k. nyug. főtorzsorvos	"	Duna utca 16.
	<i>Samarjay Károly</i> kir. alügyész	"	Kisfaludy utca 4.
	<i>Samarjay Mihály</i> , a m. kir. főreáliskola ny. igazgatója	"	Kisfaludy utca 4.
	<i>Seidl Sándor</i> polgáriskolai tanár	Pozsony	
	Dr. <i>Soltz Aladár</i> gyógyszerész	"	
105	<i>Schercz Ernő</i> gyáros	"	Bél Mátyás utca 9.
	<i>Schier Lajos</i> tanító	"	József utca 17.
	Dr. <i>Schlesinger Miksa</i> fürdő igazgató-tulajd.	"	Mély út
	Dr. <i>Schlesinger Ottó</i> orvos	"	Pázmány utca 4.
	<i>Schmid Hugó</i> kir. tan., a m. kir. tan. áll. kórház főorvosa	"	Deák utca 7.
110	<i>Schmid Gyula</i> bor-nagykereskedő	"	Lamacsi út 5.
	<i>Schnürer Leo</i> gépészmérnök	"	elektrotechn. iskola
	<i>Schulpe György</i> városi bizottsági tag	"	Kisfaludy utca 21.
	<i>Schuster Károly</i> városi aljegyző	"	Duna utca 16.
	Dr. <i>Schwarz Andor</i> másodorvos	"	gyerm. kórház
115	Dr. <i>Schwegele József</i> osztály főmérnök	"	Liszt Ferencz u. 6.
	<i>Schwicker Alfréd</i> tanár	"	Stefánia út 6.
	<i>Spitzer Mór</i> földbirtokos	Széleskút	
	<i>Stampfel Károly</i> könyvkereskedő	Pozsony	Deák utca 24.
	Dr. <i>Steiner Fülöp</i> orvos	"	Széchenyi utca.

120	Dr. <i>Steltzer Gyula</i> m. kir. honv. ezredorv.	„	Védcölöp út 59.
	<i>Szalay Ödön</i> kir. tanácsos	„	Izabella utca 9.
	Dr. <i>Szelényi Oszkár</i> orvos	„	Ujtelep 13.
	<i>Szép Rezső</i> tanár	„	Kisfaludy utca 33.
	<i>Szlubek Gyula</i> gyáros	„	Stefánia út 6 a.
125	Dr. <i>Tauscher Béla</i> kir. tan. ny. vár. főorvos	Pozsony	Baross Gáborút 13.
	Dr. <i>Vámossy István</i> ker. orvos, tb. főorvos .	„	M kir. bábaképezde
	Dr. <i>Velits Dezső</i> kir. tan., a m. k. bábaképezde igazgató tanára	„	Stefánia út 17.
	<i>Vessely László</i> ny. uradalmi tisztartó . . .	„	Donner utca 16.
	<i>Vetter K. Pál</i> m. kir. szőlészeti felügyelő .	„	Edl utca 3.
130	Dr. <i>Wagner Lajos</i> áll. reáliskolai tanár . . .	„	Apollógyár.
	Dr. <i>Winterstein Frigyes</i> vegyész	„	Széchenyi utca 3.
	<i>Wollmann Elma</i> a tanítónő képezde igaz- gató nője	„	Mihály utca 18.
	Dr. <i>Wollner Miksa</i> községi orvos	Zurány	
	Dr. <i>Weisz Miksa</i>	Pozsony	
135	<i>Wiesner Amália</i> tanítónő	„	
	<i>Denglázi Wittmann Gyula</i> földbirtokos . .	Rajka	
	Dr. <i>Zsigárdy Aladár</i> megyei főorvos . . .	Pozsony	Mihály utca 18.
	<i>Zorkóczy Samu</i> lyceumi igazgató	„	Bél Mátyás utca 5.

Tartalom — Inhalt.

Értekezések.

	Lap Seite
Dr. Mergl Ödön: Emlékbeszéd Dr. Kanka Károly és Dr. Kováts György felett	3
J. A. Bäumlér: Gedenkrede über Ignatz Plener	12
Dr. Pantocsek József: Uj Bacillariák leírása	19

Ülési jegyzőkönyvek.

A pozsonyi orvos-természettudományi egyesület közgyűlése tartatott 1908. május hó 20-án	33
A természettudományi szakosztály 1908. évben tartott ülései	41
Első ülés 1908. február hó 17-én. Polikeit Károly: »Ujabb észlelések a Mars bolygón«	41
Második ülés 1908. március hó 2-án. Feigler Ferencz: »A természetrajzi muzeum számára történt mult évi beszerzésekről«	42
Harmadik ülés 1908. március hó 16-án. Seidl Sándor: »A brassói Fortyogó protozoái«	42
Negyedik ülés 1909. november hó 30-án. Schwicker Alfréd: »A légköri nitrogen megkötésének problémájáról«	47

As orvosi szakosztály ülései 1908-ban	51
Első ülés 1908. február hó 19-én. Dr. Kováts Lajos: »Az állami s társadalmi gyermekvédelemről«	51
Második ülés 1908. március hó 8-án. Dr. Schmid Hugó: Betegbemutatás	52
Harmadik ülés 1908. március hó 26-án. Dr. Komáromi Sándor: »A gyomor chemismusának jelen állásáról«	54
Negyedik ülés 1908. április hó 28-án. Dr. Stein Fülöp: »Az alkoholismusról orvosi szempontból«	54
Ötödik ülés 1908. december hó 16-án. Dr. Fischer Jakab: »A törvényszéki orvos feladata kétes elmeállapotoknál.«	57
Jegyzéke azon tudományos társulatoknak és intézeteknek, melyekkel egyesületünk csereviszonyban áll és egyuttal felsorolása az utolsó küldeményeiknek	60
Névjegyzéke a pozsonyi orvos-természettudományi egyesület tagjainak 1909. december hó 31-én	72

10 JAN 1914

